

Lục Tổ Huệ Năng
KINH PHÁP BẢO ĐÀN

HT.Duy Lực Dịch và Lục Giải
Từ Ân Thiên Đường, Santa Ana Xuất Bản 1992

Nguồn

<http://www.thuvienhoasen.org>

Chuyển sang ebook 30-6-2009

Người thực hiện : Nam Thiên – namthien@gmail.com

[Link Audio Tại Website http://www.phatphaponline.org](http://www.phatphaponline.org)

Mục Lục

Lời Dịch Giả
Phẩm Tựa Thứ Nhất
Phẩm Bát Nhã Thứ Hai
Phẩm Nghi Vấn Thứ Ba
Phẩm Định Huệ Thứ Tư
Phẩm Tọa Thiền Thứ Năm
Phẩm Sám Hối Thứ Sáu
Phẩm Cơ Duyên Thứ Bảy
Phẩm Đốn Tiệm Thứ Tám
Phẩm Hộ Pháp Thứ Chín
Phẩm Phó Chúc Thứ Mười

---o0o---

Lời Dịch Giả

Pháp Bảo Đàn Kinh là một quyển Kinh chuyên hoằng Pháp Đốn Giáo của Thiên Tông, do Lục Tổ Huệ Năng giảng và Ngài Pháp Hải ghi lại, nay đã dịch sang nhiều thứ tiếng và đã phổ biến trên thế giới.

Lục Tổ là người không biết chữ nhưng nói ra lời nào cũng đúng ý Phật. Tổ nói: Diệu lý của chư Phật chẳng dính dáng với văn tự. Như vậy người đọc nên được ý quên lời, chớ nên chấp lời nghịch ý. Như Lục Tổ nói: Nay ta

gượng nói ra, khiến ông bỏ tà kiến, chớ hiểu theo lời nói, mới cho biết ít phần.

Chớ hiểu theo lời nói là chớ chấp lời mà nghịch ý; mới cho biết ít phần là được ý mà quên lời, nói được ý là phải đốn ngộ ý của Tổ, cũng là ý của Phật vậy. Phật nói: Sự suy lường phân biệt chẳng thể hiểu được pháp này. Hễ nói đã chứng thì chẳng thể tỏ rõ cho người biết, nếu nói chẳng chứng thì thuyết lý chẳng thể liễu triệt, nên pháp đốn giáo này chẳng phải muốn người hiểu theo lời, cần phải tự tin, tự tu, tự chứng, tự ngộ mới được. Nếu chỉ dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường là trái với ý Tổ. Phật có nói: Như Lai dùng tất cả thí dụ để diễn đạt mọi việc thì được; nhưng chẳng thí dụ nào có thể diễn đạt pháp này. Tại sao vậy? Vì tự tánh bất khả tư nghì, tâm trí chẳng đến được. Vậy phải tin rằng: miệng luận bàn, tâm suy lường là việc chướng đạo vậy.

Đối với pháp thế gian thì dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường có thể thấu hiểu được; với pháp xuất thế gian dùng miệng luận bàn, dùng tâm suy lường lại càng xa với Đạo. Cổ Đức nói: Đối với việc này, có tâm chẳng thể cầu, vô tâm chẳng thể đắc, ngôn ngữ chẳng thể thông đạt, im lặng chẳng thể thấu suốt. Quyển Kinh này, mỗi phẩm đều có tỏ bày ý chỉ như thế, xin độc giả tự xét kỹ xem! Nói tóm lại, PHÁP ĐỐN GIÁO này là khai thị cho người học Đạo để y theo CHÁNH PHÁP tu hành cho đến đốn ngộ mà thôi.

Thích Duy Lực

---o0o---

Phẩm Tựa Thứ Nhất

Khi Sư đến chùa Bảo Lâm, có châu trưởng Thiệu Châu tên là Vi Cứ và các quan chức vào núi thỉnh Sư ra chùa Đại Phạn ở trong thành vì tứ chúng khai duyên thuyết pháp. Sư thăng toà, Vi Thứ Sử (châu trưởng) và các quan chức hơn ba chục người, học sĩ nhà nho hơn ba mươi người, Tăng Ni cư sĩ hơn ngàn người, đồng thời đánh lễ xin nghe Pháp Yếu.

Sư nói: **Thiện tri thức, tự tánh của Bồ Đề vốn thanh tịnh, chỉ dụng tâm này trực liễu thành Phật.** Thiện tri thức, hãy nghe việc đắc Pháp và sự việc của Huệ Năng. Huệ Năng quê quán ở Phạm Dương, cha bị giáng chức đến Lĩnh Nam, lưu lạc làm dân Tân Châu. Thân thế chẳng may cha lại mất sớm, mẹ là goá phụ, nhà ở Nam Lộ, nghèo khổ phải đi bán củi ngoài chợ. Lúc ấy có vị khách mua củi nhờ mang đến nhà, Huệ Năng được tiền đi ra, gặp một vị

khách đang tụng Kinh, Huệ Năng nghe được lời Kinh tâm liền khai ngộ, bèn hỏi khách tụng Kinh gì? Khách nói là Kinh Kim Cang.

Hỏi: Ở đâu có Kinh Điển này?

Khách nói: Tôi từ Chùa Đông Thiên, huyện Huỳnh Mai Kỳ Châu đến. Chùa ấy do Ngũ Tổ Hoàng Nhãn Đại Sư chủ hoá, môn đồ hơn ngàn người, tôi đến đó lễ bái lãnh thọ Kinh này. Ngũ Tổ thường khuyên Tăng tục trì Kinh Kim Cang thì được kiến tánh, trực liễu thành Phật.

Huệ Năng nghe nói, lại cũng vì xưa kia có duyên, nên được một người khách cho mười lượng bạc để cho mẹ già được sinh sống và bảo đi ngay đến Huỳnh Mai tham lễ Ngũ Tổ. Huệ Năng sắp xếp cho mẹ xong, liền từ giã lên đường. Trải qua hơn ba mươi ngày đường, đến huyện Huỳnh Mai lễ bái Ngũ Tổ.

Tổ hỏi: Ông là người phương nào, muốn cầu việc gì? Huệ Năng nói: Đệ tử là dân Tân Châu Lãnh Nam, từ xa đến lễ bái, chỉ cầu làm Phật, chẳng cầu việc gì khác.

Tổ nói: Ông là người Lãnh Nam, cũng là người kém văn hoá, làm sao có thể làm Phật được?

Huệ Năng nói: Người có Nam Bắc, Phật tánh vốn chẳng có Nam Bắc, thân hèn hạ này với thân Hoà Thượng chẳng đồng, nhưng Phật tánh đâu có sai biệt!

Ý Ngũ Tổ còn muốn nói thêm, nhưng thấy đồ chúng đứng xung quanh, nên bảo theo chúng làm việc.

Huệ Năng bạch Hoà Thượng: Tự tâm của đệ tử thường sanh trí huệ chẳng là tự tánh, tức là phước điền, chưa rõ Hoà Thượng bảo làm việc gì?

Tổ nói: Tên kém văn hoá này căn khí lạnh lợi, người đừng nói nữa, hãy ra nhà sau đi!

Huệ Năng lui đến nhà sau, có một cư sĩ sai Huệ Năng bừa củi giã gạo, trải qua hơn tám tháng. Một ngày kia Tổ thỉnh linh đến gặp Huệ Năng nói: Ta nghĩ cái thấy của người dùng được, vì sợ có kẻ ác hại người, nên chẳng nói chuyện với người, người có biết chăng?

Huệ Năng nói: Đệ tử cũng biết ý của Thầy, nên chẳng dám đi đến nhà trước.

Một ngày kia, Ngũ Tổ triệu tập môn đồ bảo rằng: Sinh tử là việc lớn, các người suốt ngày chỉ cầu phước điền, chẳng cầu lià khỏi biển khổ sanh tử, tự tánh nếu mê, phước làm sao có thể cứu được? Các người mỗi người hãy tự xem trí huệ, dùng bốn tâm Bát Nhã của tự tánh, mỗi người làm một bài kệ trình cho ta xem, nếu ngộ được đại ý, thì ta sẽ trao truyền y bát cho làm Tổ thứ sáu; hãy mau lên chẳng được chậm trễ, **hễ lọt vào suy lường thì chẳng dùng được**. Người kiến tánh vừa nghe phải liền thấy, nếu được như vậy thì khi ra trận giữa đao kiếm cũng phải thấy được.

Đại chúng nghe xong nói với nhau rằng: Chúng ta chẳng cần nhọc tâm mệt trí làm kệ, đâu có ích gì, vì có Thượng Tọa Thần Tú hiện làm giáo thọ sư, chắc chắn sẽ được, chúng ta làm kệ chỉ phí sức thôi, chúng ta về sau y chỉ Sư Thần Tú cũng được rồi. Ngài Thần Tú suy nghĩ: Đại chúng chẳng trình kệ, vì ta là giáo thọ sư của họ, ta phải làm kệ trình Hoà Thượng. Nếu chẳng trình kệ thì Hoà Thượng làm sao biết được kiến giải sâu cạn trong tâm ta, ý của ta trình kệ vì cầu Pháp thì tốt, vì mong làm Tổ thì không nên, chẳng khác nào dùng tâm phàm mà đoạt Thánh vị. Nếu chẳng trình kệ thì làm sao đắc Pháp được, thực khó! Thực khó!

Nơi hành lang trước Pháp đường, Ngũ Tổ định mời họa sĩ đến vẽ Biện Tướng Kinh Lăng Già và Ngũ Tổ Huyết Mạch Đồ, để cúng dường và lưu truyền đời sau. Khi Thần Tú làm kệ xong, mấy lần muốn vào trình, nhưng khi đến trước Pháp đường thì trong tâm bán loạn, mồ hôi ướt đẫm mình. Như vậy trải qua bốn ngày, mười ba lần muốn vào trình vẫn chưa trình được, sau cùng Thần Tú suy nghĩ: Chi bằng ghi trên vách tường hành lang để Hoà Thượng thấy được; nếu Tổ nói tốt thì ta ra lễ bái nói của Thần Tú làm, nếu nói là chẳng được thì uổng công ta ở núi mấy năm, lại tu Đạo gì mà được nhận lễ bái của người! Nửa đêm đó không cho ai hay, tự cầm đèn viết kệ trên vách hành lang phía Nam, trình sở thấy của tự tâm, kệ rằng:

Thân thị Bồ Đề thụ,
Tâm như minh cảnh đài,
Thời thời cần phát thức,
Vật sử nhạ trần ai.

Dịch nghĩa:

Thân là cây Bồ Đề,
Tâm như đài gương sáng,
Luôn luôn siêng lau chùi,

Chớ cho dính bụi trần.

Thần Tú viết kệ xong, liền về phòng, không ai hay. Tú lại suy nghĩ: Ngày mai, Ngũ Tổ thấy kệ hoan hỷ thì ta có duyên với Pháp, nếu nói không được thì đó là tại ta còn mê, nghiệp chướng xưa nặng nề, chẳng đặng đắc Pháp, Thánh ý thật khó lường! Tú ở trong phòng suy nghĩ, ngồi nằm chẳng yên cho đến gần sáng.

Tổ đã biết Thần Tú chưa được vào cửa, chẳng thấy tự tánh. Trời sáng, Tổ kêu họa sĩ đến hành lang vẽ vẽ, thỉnh linh thấy kệ, bèn nói với họa sĩ: Thôi, chẳng cần vẽ nữa, làm lao nhọc cho ông từ xa đến đây.

Kinh nói: Phàm tất cả tướng đều là hư vọng. Nay chỉ cần đề bài kệ này cho người trì tụng, y kệ này tu, khỏi đọa ác đạo, y kệ này tu, được ích lợi lớn. Bèn kêu môn đồ đốt nhang kính lễ, bảo cả thầy đều tụng kệ này sẽ được kiến tánh. Môn đồ tụng kệ đều khen: lành thay!

Nửa đêm Tổ kêu Thần Tú vào phòng hỏi: Kệ phải do ông làm chăng? Tú nói: Thiệt là Tú làm, chẳng ham vọng cầu Tổ vị, mong Hoà Thượng từ bi, xem đệ tử có chút ít trí huệ chăng?

Tổ nói: Ông làm kệ này chưa thấy bản tánh, chỉ đến ngoài cửa, chưa vào trong, kiến giải như thế tìm vô thượng bồ đề chẳng thể được. **Vô thượng bồ đề phải khi vừa nói liền nhận tự bản tâm, thấy tự bản tánh, chẳng sanh chẳng diệt, với bất cứ giờ nào, niệm niệm tự thấy, chẳng kẹt vào vạn pháp, nhưt chơn nhưt thiết chơn, vạn cảnh tự như như, cái tâm như như tức là chân thật. Nếu thấy như thế tức là vô thượng bồ đề của tự tánh.** Ông tạm đi ra suy nghĩ một vài ngày nữa, làm bài kệ khác cho ta xem, nếu kệ ông vào được cửa, thì ta sẽ truyền trao y pháp.

Thần Tú đành lễ lui ra, trải qua mấy ngày sau làm kệ chẳng được, trong tâm rối loạn tâm thần chẳng yên, cũng như trong mộng, đi ngồi chẳng vui.

Qua hai ngày sau, có một đồng tử đi ngang qua phòng già gạo, xướng tụng bài kệ, Huệ Năng nghe được liền biết kệ này chưa thấy bản tánh, dù chưa được sự dạy bảo của Tổ, nhưng đã biết được đại ý, bèn hỏi đồng tử rằng: Tụng kệ gì? Đồng tử nói: Kẻ kém văn hoá này chẳng biết, Đại Sư nói: Sanh tử là việc lớn, muốn truyền trao y pháp, nên bảo môn đồ làm kệ trình xem, nếu ngộ đại ý thì sẽ được truyền trao y pháp làm Tổ thứ sáu. Thượng Tọa Thần Tú viết kệ Vô Tướng trên vách tường hành lang. Đại Sư bảo mọi người đều tụng, y kệ này tu khỏi đọa ác đạo, y kệ này tu sẽ được lợi ích lớn.

Huệ Năng nói: Thưa Thượng nhơn, tôi giã gạo ở đây hơn tám tháng, chưa từng đi đến nhà trước, mong Thượng nhơn dẫn tôi đến trước bài kệ lễ bái. Đồng tử liền dẫn đến trước bài kệ, lễ bái xong,

Huệ Năng nói: Huệ Năng chẳng biết chữ, xin Thượng nhơn đọc giùm. Lúc ấy có quan biệt giá Giang Châu là Trương Nhựt Dụng, liền lớn tiếng đọc, **Huệ Năng nghe xong bèn nói:** Tôi cũng có một bài kệ, xin Biệt Giá viết giùm. Biệt Giá nói: Ông cũng làm kệ à, việc này hi hữu!" Huệ Năng nói với Biệt Giá rằng: Muốn học Vô Thượng Bồ Đề, chẳng nên khinh bỉ kẻ sơ học, hạ hạ nhơn hữu thượng thượng trí, thượng thượng nhơn hữu một (chìm mất) ý trí. Biệt Giá nói: Ông hãy tụng kệ đi, ta viết giùm cho. Ông nếu đắc pháp phải độ ta trước, về sau chớ quên lời này.

Huệ Năng kệ rằng:

Bồ đề bốn vô thụ,
Minh cảnh diệc phi đài.
Bồn lai vô nhất vật,
Hà xứ nhạ trần ai?

Dịch nghĩa:

Bồ đề vốn chẳng cây,
Gương sáng cũng chẳng đài,
Xưa nay không một vật,
Nơi nào dính bụi trần?

Kệ viết xong, đồ chúng đều ngạc nhiên tán thán với nhau: Lạ thay, chẳng nên theo tướng mạo mà đánh giá người, không ngờ nay có nhục thân Bồ Tát mà chẳng biết!

Tổ thấy đại chúng kinh quái, sợ người ám hại, nên lấy giày bôi bài kệ, nói rằng: Cũng chưa thấy tánh. Mọi người cho là phải. Hôm sau Tổ lên đến nhà giã gạo, thấy Huệ Năng lưng đeo đá giã gạo, nói rằng: Người cầu Đạo cần phải như thế. Lại hỏi: **Gạo trắng chưa?** Huệ Năng đáp: **Trắng đã lâu, còn thiếu giần sàng thôi.** Tổ lấy gậy gõ trên cối ba cái rồi bỏ đi. Huệ Năng hiểu ý Tổ, nên canh ba vào thất. Tổ dùng Ca sa che lại không cho người thấy, rồi thuyết Kinh Kim Cang, đến câu: Ứng vô sở trụ nhi sanh kỳ tâm thì Huệ Năng ngay đó đại ngộ tất cả vạn pháp chẳng lià tự tánh, bèn bạch Tổ rằng:

Đâu ngờ tự tánh vốn tự thanh tịnh,
Đâu ngờ tự tánh vốn chẳng sanh diệt,
Đâu ngờ tự tánh vốn tự đầy đủ,

Đâu ngờ tự tánh vốn chẳng lay động,
Đâu ngờ tự tánh hay sanh vạn pháp!

Tổ biết Huệ Năng đã ngộ bản tánh, nên nói với Huệ Năng rằng: Chẳng nhận được bản tâm, học pháp vô ích, nếu nhận được bản tâm, thấy được bản tánh, tức gọi là Trượng Phu, Thiên Nhơn Sư, Phật. Nửa đêm thọ pháp chẳng ai biết, Tổ bèn truyền pháp đốn giáo và y bát nói rằng: **Người là Tổ thứ sáu, khéo tự hộ niệm, độ khắp hữu tình, phổ biến lưu truyền cho đời sau, đừng để đoạn dứt.** Nghe ta nói kệ đây:

Hữu tình lai hạ chủng,
Nhơn địa quả hườn sanh,
Vô tình diệc vô chủng,
Vô tánh diệc vô sanh.

Dịch nghĩa:

Hữu tình được gieo giống,
Nhơn gieo quả ắt sanh,
Vô tình thì vô chủng,
Vô tánh cũng vô sanh.

LƯỢC GIẢI: Sinh vật có hai loại: hữu tình là động vật, vô tình là thực vật. Hữu tình mới được gieo giống Phật, vô tình thì không; có giống là nhơn, ắt sẽ sanh quả. Nhơn địa là hữu tình, quả địa là Phật. Vô tình chẳng phải nhơn địa của Phật nên chẳng phải là giống (vô chủng). Tất cả pháp vốn chẳng có tự tánh, nên nói vô tánh. Vậy thì hữu tình và vô tình, Phật và chúng sanh đều chẳng có tự tánh, cũng là pháp vô sanh vậy. Nên nói: Vô tánh diệc vô sanh. Vì đây là kệ truyền pháp, kệ truyền pháp chẳng được lọt vào tứ cú.

Hỏi: Đã nói không lọt vào tứ cú, tại sao nói vô tánh diệc vô sanh? Như vậy là lọt vào cú thứ nhì rồi?

Đáp: Nói tất cả pháp vốn chẳng tự tánh thì làm sao có vô tánh và vô sanh để làm tự tánh! Hành giả đọc đến chỗ này, chớ nên dùng ý thức để lãnh hội, cho là đúng hay không đúng: Đã nói pháp vô sanh thì làm sao sanh ra pháp đúng và pháp không đúng? Đây là cửa ải của Thiên môn, cần phải thấu qua (tự ngộ) mới được. Kệ này lược giải là để phá chấp, còn muốn hiểu ý Tổ, cần phải tự tham ngộ mới được.

Tổ lại nói: Khi xưa Đạt Ma Đại Sư mới tới xứ này, vì người ta chưa đủ lòng tin, nên mới truyền y bát để làm tín thể (vật làm tin) đời đời truyền nhau thành pháp tắc, lấy tâm truyền tâm đều bảo tự ngộ tự giải, từ xưa Phật Phật chỉ truyền bản thể, Tổ Tổ mật phó bản tâm. Y bát là mối tranh giành, tới đời người phải ngưng truyền. Nếu truyền y bát là việc rất nguy hiểm, người phải đi cho mau, kéo có người ám hại.

Huệ Năng bạch rằng: Đi xứ nào?

Tổ nói: Gặp Hoài thì ngừng, gặp Hội thì ẩn.

Canh ba lãnh y bát xong, Huệ Năng được Ngũ Tổ đưa đến bến đò Cửu Giang. Xuống thuyền, Huệ Năng giành chèo.

Tổ nói: Đứng ra ta phải độ.

Huệ Năng nói: Khi mê thì Thầy độ, ngộ rồi tự độ." (Độ có hai nghĩa: 1-Cứu độ. 2-Đưa đò.) Nói độ là một, nhưng chỗ dùng chẳng đồng. Huệ Năng sanh nơi biên địa nên giọng nói khó nghe. Được Thầy truyền pháp, nay đã được ngộ, chỉ nên tự tánh tự độ vậy.

Tổ nói: Như thế! Như thế! Về sau Phật Pháp do người được thịnh hành, người cứ hướng về phía Nam mà đi, chẳng nên thuyết pháp sớm, vì Phật Pháp phải tùy duyên.

Huệ Năng từ biệt Tổ, hướng về Nam trải qua hai tháng tới núi Đại Du Lãnh. Ngũ Tổ trở về, mấy ngày chẳng thượng đường, đại chúng nghi ngờ hỏi: Hoà Thượng có bệnh gì chẳng? Tổ nói: Bệnh thì không có, nhưng y pháp đã về Nam rồi. Hỏi: Ai được truyền thụ? Đáp: Kẻ nào Năng thì được.

Khi ấy đại chúng mới biết, nên có mấy trăm người đuổi theo để đoạt y bát, trong đó có một Tăng tên tục là Trần Huệ Minh ngày trước làm Tư Phẩm tướng quân, tánh tình thô bạo, dẫn đầu đi trước, đuổi kịp Huệ Năng. Huệ Năng bỏ y bát trên tảng đá nói rằng: Y bát là vật làm tin, há dùng sức mà đoạt được sao? Liền ẩn mình trong đám cỏ. Huệ Minh đến, muốn lấy y bát mà chẳng nhúc nhích được, liền kêu: Hành giả! Hành giả! Tôi vì Pháp đến, chẳng vì Y đến. Huệ Năng liền ra ngồi trên tảng đá, Huệ Minh đánh lễ nói rằng: Mong hành giả vì tôi thuyết Pháp. Huệ Năng nói: Ông đã vì Pháp mà đến đây, thì nên ngưng nghỉ các duyên, chớ sanh một niệm, ta sẽ vì ông mà thuyết.

Một hồi sau Huệ Năng nói: Chẳng nghĩ thiện, chẳng nghĩ ác, đang khi ấy cái nào là bản lai diện mục của Thượng Tọa Minh? Huệ Minh ngay đó đại ngộ, lại hỏi rằng: Ngoài lời mật ý kể trên, còn có ý nào bí mật chẳng? Huệ Năng nói: Đã nói với ông thì chẳng phải mật rồi, nếu ông phản chiếu thì mật tại bên ông. Minh nói: Huệ Minh dù ở Huỳnh Mai, thật chưa tỉnh ngộ diện mục của tự kỷ, nay được khai thị, như người uống nước, lạnh nóng tự biết. Nay

hành giả tức là Thầy của Huệ Minh vậy. Huệ Năng nói: Nếu ông như thế, thì ta với ông cùng thờ một Thầy Huỳnh Mai, hãy khéo tự hộ trì.

Huệ Minh lại hỏi: Huệ Minh về sau đi xứ nào? Đáp: Gặp Viên thì ngừng, gặp Mông thì ở.

Minh đánh lễ già từ. (Minh trở xuống chân núi, nói với đại chúng rằng: Chẳng thấy dấu vết nào hết, phải đi hướng khác mà tìm. Chúng đều tin. Về sau Huệ Minh đổi tên thành Đạo Minh để tránh sự trùng tên với Thầy).

Huệ Năng đến Tào Khê, bị bọn ác tìm theo, nên phải lánh nạn trong đám thợ săn nơi Tứ Hội, trải qua mười lăm năm, thường vì thợ săn tùy nghi thuyết pháp. Bọn họ bảo giữ lưới, mỗi khi thấy cầm thú lọt vào đều thả ra hết. Tới bữa ăn, gỏi rau trong nồi thịt, có người hỏi thì trả lời: Chỉ ăn rau luộc bên cạnh thịt mà thôi.

Một ngày kia nghĩ rằng: Đã đến lúc phải hoằng Pháp, không nên ẩn hoại", liền ra chùa Pháp Tánh Quảng Châu, gặp Ấn Tông Pháp Sư giảng Kinh Niết Bàn. Có hai vị Tăng tranh luận về nghĩa gió và lá phướn; kẻ nói gió động, người nói phướn động, tranh cãi không ngừng, Huệ Năng chen vào nói: Chẳng phải gió động, chẳng phải phướn động, mà là tâm các ông động." Cả chúng đều ngạc nhiên. Ấn Tông mời Năng ra ngồi trên Cao Toà, hỏi những nghĩa lý thâm sâu, thấy Huệ Năng lời gọn mà đúng lý, chẳng do văn tự.

Ấn Tông nói: Hành giả ắt chẳng phải người thường, lâu nay đã nghe Y Pháp Huỳnh Mai về Nam, có phải là hành giả chăng?

Huệ Năng nói: Không dám."

Ấn Tông liền đánh lễ, xin thỉnh Y Bát ra cho đại chúng xem.

Ấn Tông hỏi rằng: Sự phó chúc của Huỳnh Mai truyền thọ như thế nào? Huệ Năng nói: Truyền thọ thì không, chỉ cần kiến tánh, chẳng cần thiên định giải thoát.

Ấn Tông hỏi: Tại sao chẳng cần thiên định giải thoát?

Đáp: Vì đó là nhị pháp, chẳng phải Phật Pháp. Phật Pháp là pháp bất nhị.

Ấn Tông lại hỏi: Thế nào là Pháp Bất Nhị của Phật Pháp?

Đáp: Pháp Sư giảng Kinh Niết Bàn, đã rõ Phật tánh là Pháp Bất Nhị của Phật Pháp! Như trong Kinh Niết Bàn nói: Cao Quý Đức Vương Bồ Tát bạch Phật rằng: Phạm tứ trọng cấm (bốn giới trọng nhất trong giới Tỳ kheo, giống như người thế gian phạm tội tử hình), làm tội ngũ nghịch và nhất xiển đề, phải bị đoạn dứt thiện căn Phật tánh không? **Phật nói: Thiện căn có hai, một là thường, hai là vô thường, Phật tánh phi thường phi vô thường, nên chẳng đoạn dứt, gọi là bất nhị. Một là thiện, hai là bất thiện, Phật tánh phi thiện, phi bất thiện, gọi là bất nhị. Uẩn và Giới, phạm phu thấy cho là nhị, người trí liễu đạt thì biết tánh ấy bất nhị, tánh bất nhị tức là Phật tánh vậy.** Ấn Tông nghe xong hoan hỷ chấp tay rằng: Tôi giảng Kinh như gạch nát ngói bể, ông giảng nghĩa cũng như vàng ròng. Do đó, vì Huệ Năng xuống tóc, nguyện thờ làm Thầy.

Huệ Năng bèn ở nơi gốc cây Bồ Đề khai giảng Pháp môn Đông Sơn (Ngũ Tổ): Huệ Năng đặc pháp nơi Đông Sơn, chịu nhiều cay đắng, gặp nhiều nguy hiểm, tánh mạng tựa như chỉ mảnh, hôm nay được cùng các quan, các Tăng Ni đạo tục đồng tụ tại hội này, là do quá khứ nhiều kiếp cúng dường chư Phật, cùng gieo thiện căn mới được nghe cái nhọn đặc pháp và Pháp Đốn Giáo kể trên. Giáo Pháp là do bậc Thánh xưa truyền lại, chẳng phải tự trí của Huệ Năng. Người muốn nghe Giáo Pháp của bậc Thánh xưa, phải làm cho tâm thanh tịnh (trong sạch), nghe rồi phải tự đoạn trừ nguồn gốc nghi ngờ giống như các bậc Thánh xưa chẳng có khác biệt. **Đại chúng nghe pháp xong hoan hỷ đánh lễ lui ra.**

---o0o---

Phẩm Bát Nhã Thứ Hai

Qua ngày sau, Vi Sử Quân lại xin giảng nữa, Sư thăng toà bảo đại chúng rằng: Cần phải tĩnh tâm niệm Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật Đa. Lại nói: Thiện tri thức, trí bồ đề Bát Nhã của chúng sanh vốn tự có, chỉ vì tâm mê chẳng thể tự ngộ, phải nhờ đại thiện tri thức khai thị dẫn dắt để đi đến kiến tánh. Phải biết Phật tánh của kẻ ngu người trí vốn chẳng sai biệt, chỉ vì mê ngộ chẳng đồng, nên mới có kẻ ngu người trí. Nay ta thuyết Pháp Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật, khiến cho mọi người đều được trí huệ, hãy chú tâm nghe: **Thiện tri thức, người đời suốt ngày miệng niệm BÁT NHÃ, chẳng nhận được TỰ TÁNH BÁT NHÃ, cũng như nói ăn mà chẳng no, miệng chỉ thuyết KHÔNG, muôn kiếp chẳng được KIẾN TÁNH, rốt cuộc vô ích.**

Thiện tri thức, **Ma Ha Bát Nhã Ba La Mật** là tiếng Phạn, dịch là đại trí huệ đến bờ bên kia, đây cần phải tâm hành, chẳng ở miệng niệm, miệng niệm tâm chẳng hành thì cũng như huyễn hoá. Miệng niệm tâm hành, thì tâm và miệng tương ưng. Bản tánh là Phật, lià tánh chẳng có Phật.

Sao gọi là **Ma Ha**? Ma Ha là đại, tâm lượng quảng đại như hư không, chẳng có biên giới, cũng chẳng vuông tròn lớn nhỏ, cũng chẳng phải xanh vàng đỏ trắng, cũng chẳng trên dưới dài ngắn, cũng chẳng giận, chẳng vui, chẳng phải chẳng quấy, chẳng thiện chẳng ác, chẳng đầu chẳng đuôi. Các cõi Phật đều đồng như hư không, diệu tánh con người vốn không, chẳng có một pháp có thể đắc, tự tánh chơn không cũng như thế. **Thiện tri thức, chớ nên nghe ta nói KHÔNG mà liền chấp KHÔNG. Trước nhất chớ chấp KHÔNG, nếu để tâm KHÔNG tĩnh tọa là lọt vào VÔ KÝ KHÔNG.** Thiện tri thức, thế giới hư không bao hàm sắc tướng vạn vật, mặt trời mặt trăng, núi sông đất đai, cây cối, biển lớn, kẻ dữ người lành, pháp ác pháp thiện, thiên đàng địa ngục, tất cả đều ở trong hư không, **TÁNH KHÔNG** của con người cũng vậy. Thiện tri thức, tự tánh hay bao hàm muôn pháp là **ĐẸI, muôn pháp đều ở trong tự tánh của con người.** Nếu thấy điều dữ điều lành của người, tất cả đều chẳng lấy chẳng bỏ, chẳng chấp chẳng nhiễm, tâm như hư không gọi là **ĐẸI**, nên nói là **MA HA**. Thiện tri thức, kẻ mê miệng nói, người trí tâm hành. Lại có kẻ mê để tâm không mà tĩnh tọa, trăm điều chẳng nghĩ, tự xưng là đại, với bọn người này không thể nói gì được, vì họ bị rơi vào tà kiến. Thiện tri thức, tâm lượng quảng đại cùng khắp pháp giới, dùng thì liễu liễu rõ ràng, ứng dụng liền biết tất cả. Tất cả tức một, một tức tất cả, tới lui tự do, tâm thể vô ngại tức là **BÁT NHÃ**.

Thiện tri thức, tất cả TRÍ BÁT NHÃ đều từ tự tánh mà sanh, chẳng từ bên ngoài vào, chớ lầm dùng ý thức, gọi là chơn tánh tự dụng. Nhất chơn nhất thiết chơn, tâm lượng là việc lớn, chẳng nên hành đạo nhỏ, miệng chớ trọn ngày nói không mà trong tâm chẳng tu hạnh này, giống như thường dân tự xưng là vua thì không được, hạng người này chẳng phải đệ tử của ta.

Thiện tri thức, sao gọi là **BÁT NHÃ**? **BÁT NHÃ** dịch là trí huệ. Bất cứ nơi nào lúc nào, niệm niệm chẳng ngu muội (**chẳng chấp thật**), thường hành đúng trí huệ, tức là hạnh **BÁT NHÃ**. Một niệm ngu muội (**chấp thật**) thì **BÁT NHÃ tuyệt**, một niệm trí huệ thì **BÁT NHÃ sanh**. Con người ngu mê chẳng thấy **BÁT NHÃ**, miệng nói **BÁT NHÃ** mà trong tâm thường ngu muội, tự nói ta tu **BÁT NHÃ**, niệm niệm nói **KHÔNG** mà chẳng biết **CHƠN KHÔNG**. **BÁT NHÃ không hình tướng, ấy là tâm trí huệ, nếu hiểu thấu như thế gọi là TRÍ BÁT NHÃ.**

Sao gọi Ba La Mật? Ba La Mật là tiếng Ấn Độ, dịch là đến bờ bên kia, nghĩa là lià sanh diệt. Chấp cảnh thì sanh diệt dấy lên như nước nổi làn sóng, tức gọi bờ bên này, lià cảnh thì chẳng sanh diệt như nước chảy im lìm, tức là bờ bên kia, nên gọi Ba La Mật. Thiện tri thức, kẻ mê miệng niệm, đang trong lúc niệm có vọng có sai, niệm niệm nếu hành, gọi là chơn tánh. Kẻ ngộ pháp này là PHÁP BÁT NHÃ, kẻ tu hạnh này là HENH BÁT NHÃ, chẳng tu tức là phàm phu, một niệm tu hành, tự thân bằng Phật. Thiện tri thức, phàm phu tức Phật, phiền não tức Bồ Đề; niệm trước mê tức phàm phu, niệm sau ngộ tức Phật. Niệm trước chấp cảnh tức phiền não, niệm sau lià cảnh tức Bồ Đề.

Thiện tri thức! MA HA BÁT NHÃ BA LA MẬT, tối cao tối thượng tối đệ nhất, không trụ không đi cũng không đến, tam thế chư Phật từ đó ra. Cần phải dùng ĐỀ TRÍ HUỆ, phá ngũ uân phiền não trần lao, tu hành như thế, nhất định thành Phật, đổi TAM ĐỘC thành GIỚI, ĐỊNH, HUỆ. Thiện tri thức, pháp môn này từ một BÁT NHÃ mà sanh ra tám mươi bốn ngàn trí huệ. Tại sao vậy? Vì con người có tám mươi bốn ngàn trần lao, nếu không có trần lao thì trí huệ luôn luôn hiển hiện, chẳng lià tự tánh. Người ngộ pháp này tức là vô niệm, vô ức (không ghi nhớ), vô nhiễm trước, chẳng khởi cuồng vọng. Đối với tất cả pháp, dùng trí huệ của chơn như tự tánh chiếu soi, chẳng lấy chẳng bỏ, tức là KIẾN TÁNH THÀNH PHẬT. Thiện tri thức, muốn đi vào pháp giới thâm sâu và BÁT NHÃ TAM MUỘI, phải tu hạnh BÁT NHÃ, thực hành theo Kinh Kim Cang thì sẽ được KIẾN TÁNH. Phải biết cái công đức của Kinh này vô lượng vô biên, trong Kinh rõ ràng tán thán, chẳng thể kể xiết. Pháp môn này là TỐI THƯỢNG THỪA, vì người đại trí mà thuyết, vì người thượng căn mà thuyết, kẻ căn khí nhỏ nghe được khó tin. Tại sao vậy? Ví như trận mưa bão lụt, thành thị nông thôn đều bị cuốn trôi như cỏ lá, nếu mưa bão trong biển lớn thì chẳng thêm chẳng bớt; như người thượng thừa, người tối thượng thừa nghe được Kinh Kim Cang, tâm liền khai ngộ. Nên biết tự tánh vốn có cái TRÍ BÁT NHÃ, trí huệ tự tánh thường chiếu soi nên chẳng nhờ văn tự, ví như nước mưa, chẳng do trời có mà do khí trời làm nên, khiến cho tất cả chúng sanh, tất cả cây cối, hữu tình vô tình, đều được thấm nhuần, tất cả sông ngòi đều chảy về biển lớn, hợp thành nhất thể. Cái TRÍ TỰ TÁNH BÁT NHÃ của chúng sanh cũng vậy. Thiện tri thức, kẻ tiểu căn nghe được PHÁP MÔN ĐÓN GIÁO này, cũng như cây cỏ mà gặp mưa bão, đều tự gãy đổ chẳng sanh trưởng được, kẻ tiểu căn thì cũng như vậy: họ vốn có cái TRÍ BÁT NHÃ đồng với người đại trí, chẳng có khác biệt, tại sao nghe Pháp mà chẳng được tự ngộ? Đó là do tà kiến chướng nặng, phiền não căn sâu, cũng như mây lớn che khuất mặt trời, chẳng được gió thổi nên chẳng hiện ánh sáng. CÁI TRÍ của BÁT NHÃ vốn chẳng lớn nhỏ, chỉ vì tất cả chúng sanh tự tâm mê ngộ chẳng đồng, tâm mê

tu hành hướng ngoại tìm Phật mà chưa ngộ tự tánh, tức là tiểu căn. Nếu khai ngộ đốn giáo, chẳng chấp lấy hình tướng bên ngoài, chỉ ở trong tự tâm thường khởi chánh kiến, phiền não trần lao thường chẳng ô nhiễm, tức là KIẾN TÁNH. Thiện tri thức, trong ngoài chẳng trụ, đi lại tự do, nếu trừ được chấp tâm thì thông đạt vô ngại. Nếu tu được hạnh này, với Kinh BÁT NHÃ vốn chẳng sai biệt. Thiện tri thức, tất cả Kinh điển và văn tự, đại tiểu nhị thừa, mười hai bộ Kinh đều do người đặt ra, vì có tánh trí huệ mới được kiến lập; nếu chẳng có con người thì vạn pháp vốn chẳng tự có. Nên biết vạn pháp vốn do tâm người kiến tạo, tất cả Kinh sách là vì con người mà nói. Vì trong con người có kẻ ngu người trí, ngu là tiểu hơn, trí là đại hơn, kẻ ngu hỏi pháp với người trí, người trí thuyết pháp cho kẻ ngu, kẻ ngu đốn ngộ tự tâm thì chẳng khác với người trí vậy.

Thiện tri thức, khi chưa ngộ thì Phật tức chúng sanh, lúc một niệm khai ngộ, chúng sanh tức Phật. Nên biết vạn pháp đều ở nơi tự tâm, vậy sao chẳng ở trong tự tâm đốn thấy chơn như bản tánh? Kinh Phạm Võng nói: Tự tánh vốn thanh tịnh, nếu nhận được tự tâm, thấy được bản tánh, tức thành Phật đạo. Kinh Duy Ma Cật nói: Ngay lúc đó hoát nhiên đốn ngộ, liền được bốn tâm. Thiện tri thức, ta ở nơi Hoà Thượng Hoằng Nhẫn vừa nghe câu nói liền ngộ, đốn thấy chơn như bản tánh, cho nên hoằng dương giáo pháp này, khiến hành giả đốn ngộ Bồ Đề, mọi người tự thấy bốn tâm, tự kiến bản tánh, nếu chẳng tự ngộ, phải tìm người đã khai ngộ pháp tối thượng thừa, chỉ ngay đường lối CHÁNH PHÁP, vì thiện tri thức có nhân duyên lớn giáo hoá dẫn dắt, khiến hành giả được KIẾN TÁNH, tất cả thiện pháp đều do thiện tri thức mà được kiến lập. Tam thế chư Phật, mười hai bộ Kinh ở trong tự tánh vốn đã đầy đủ, vì tự ngộ chẳng được, nên phải nhờ thiện tri thức chỉ ra mới thấy, kẻ tự ngộ thì chẳng phải nhờ đến người khác. Nếu cố chấp rằng phải luôn luôn ý lại thiện tri thức mới mong được giải thoát thì không bao giờ được. Tại sao vậy? Vì ở trong tự tâm sẵn có trí thức tự ngộ, nếu khởi tà kiến mê chấp vọng tưởng điên đảo, dẫn cho gặp thiện tri thức dạy bảo cũng chẳng cứu được. Nếu khởi chơn chánh BÁT NHÃ tham cứu, trong một sát na vọng tưởng đều tiêu, nhận được tự tánh, đốn siêu Phật địa. Thiện tri thức, dùng trí huệ chiếu soi, trong ngoài sáng tỏ rõ ràng thì nhận được bốn tâm. Nếu nhận được bốn tâm tức vốn là giải thoát, được giải thoát tức là BÁT NHÃ TAM MUỘI, BÁT NHÃ TAM MUỘI tức là VÔ NIỆM.

Sao gọi là vô niệm? Nếu thấy tất cả pháp tâm không nhiễm trước gọi là VÔ NIỆM, dùng thì khắp nơi, cũng chẳng dính mắc ở khắp nơi, hễ sạch được bốn tâm, khiến lục thức ra cửa lục căn, đối với lục trần mà chẳng nhiễm chẳng trước, đi lại tự do, ứng dụng vô ngại tức là BÁT NHÃ TAM MUỘI,

tự tại giải thoát, gọi là hạnh **VÔ NIỆM**. Chứ chẳng phải như người làm tướng cho là ẹtrăm điều chẳng nghĩ, chỉ cho niệm tuyệt, ấy là pháp trói buộc, tức là biên kiến. Thiện tri thức, kẻ ngộ pháp **VÔ NIỆM** thông đạt vạn pháp, ngộ pháp **VÔ NIỆM** thấy được cảnh giới chư Phật, ngộ pháp **VÔ NIỆM** được đến địa vị Phật. Thiện tri thức, nếu người đời sau ngộ được pháp này, đem pháp môn đốn giáo này với những người đồng một chánh kiến chánh hạnh phát nguyện cùng tu, như cúng dường Phật mà suốt đời chẳng thối lui, người ấy nhất định được vào Thánh vị.

Nhưng phải truyền thọ, từ trước đến nay các Tổ đều mặc truyền tâm ấn, chẳng được ỏn giấu Chánh Pháp. Nếu chẳng phải đồng một chánh kiến, chánh hạnh, là người đã ở trong pháp khác thì chẳng được truyền thọ, vì sợ kẻ ngu chẳng hiểu, lại sanh phỉ báng pháp môn này, phá hoại truyền thống **CHÁNH PHÁP** của Cổ Đức, làm cho muôn ngàn kiếp sau đoạn dứt Phật chủng, cuối cùng vô ích.

Thiện tri thức, nay ta có một bài **VÔ TƯỚNG TỤNG**, mọi người hãy tự giữ lấy, không kể xuất gia, tại gia, nên y theo bài tụng mà tu hành, nếu chẳng tự tu mà chỉ ghi nhớ lời ta cũng chẳng ích lợi gì. Bài tụng rằng:

Thuyết thông cập tâm thông,
Nhu nhựt xử hư không,
Duy truyền kiến tánh pháp,
Xuất thế phá tà tông.
Pháp tức vô đôn tiệm,
Mê ngộ hữu trì tậ,
Chỉ thủ kiến tánh môn,
Ngu hơn bất khả tậ.
Thuyết tức tuy vạn ban,
Hợp lý hườn quy nhất.
Phiền não ám trạch trung,
Thường tu sanh huệ nhựt,
Tà lai phiền não chí.
Chánh lai phiền não trừ,
Tà chánh câu bất dụng,
Thanh tịnh chí vô dư.
Bồ đề bản tự tánh,
Khởi tâm tức thị vọng,
Tịnh tâm tại vọng trung,
Đản chánh vô tam chương,

Thế nhọn nhược tu đạo,
Nhất thiết tận bất phương.
Thường kiến tự kỷ quá,
Dữ đạo tất tương đương.
Sắc loại tự hữu đạo,
Các bất tương phương nào,
Ly đạo biệt mịch đạo,
Chung thân bất kiến đạo.
Ba ba độ nhất sanh,
Đáo đầu hườn tự áo.
Dục đắc kiến chơn đạo,
Hạnh chánh tức thị đạo.
Tự nhược vô đạo tâm,
Âm hành bất kiến đạo.
Nhược chơn tu đạo nhọn,
Bất kiến thế gian quá,
Nhược kiến tha nhọn phi,
Tự phi khước thị tả,
Tha phi ngã bất phi,
Ngã phi tự hữu quá,
Đản tự khước phi tâm,
Đả trừ phiền não phá.
Tảng ái bất quan tâm,
Trường thân lưỡng cước ngoạ.
Dục nghĩ hoá tha nhọn,
Tự tu hữu phương tiện.
Vật linh bỉ hữu nghi,
Tức thị tự tánh hiện.
Phật pháp tại thế gian,
Bất ly thế gian giác,
Ly thế mịch bồ đề,
Cấp như cầu thổ giác.
Chánh kiến danh xuất thế,
Tà kiến danh thế gian,
Tà chánh tận đả khước,
Bồ đề tánh uyển nhiên.
Thử tụng thị đôn giáo,
Diệc danh đại pháp thuyên,
Mê văn kinh lũy kiếp.
Ngộ tắc sát na gian.

Dịch nghĩa:

Thuyết thông lại tâm thông (1),
Nhu mặt trời giữa không,
Chỉ truyền pháp kiến tánh,
Hoằng pháp phá tà tông.
Pháp vốn chẳng đôn tiêm,
Mê ngộ có nhanh chậm,
Pháp môn kiến tánh này,
Kẻ ngu chẳng thể tri.
Thuyết tuy muôn ngàn lối,
Đúng lý chỉ là một,
Nhà phiền não đen tối,
Thường nên sanh huệ nhứt,
Tà khởi phiền não tới,
Chánh đến phiền não trừ,
Tà chánh đều chẳng chấp,
Thanh tịnh đến cùng tột.
Tự tánh vốn bồ đề,
Khởi tâm tức là vọng,
Tịnh tâm ở trong vọng,
Niệm chánh chẳng tam chương,
Người đời muốn tu đạo,
Tất cả đều chẳng ngại,
Thường tự thấy lỗi mình,
Vội đạo tức tương ưng.
Muôn loài tự có đạo,
Mỗi mỗi chẳng ngại nhau,
Ngoài tâm đi tìm đạo,
Suốt đời chẳng thấy đạo.
Bôn ba qua một đời,
Sau cùng tự áo não.
Muốn được thấy chơn đạo,
Hạnh chánh tức là đạo,
Nếu tự chẳng đạo tâm,
Đen tối chẳng thấy đạo.
Nếu là người chơn tu,
Chẳng thấy lỗi thế gian,
Nếu thấy lỗi của người,
Trái lại thành tự quấy.
Người quấy ta chẳng quấy,

Thấy quấy thành tự lỗi.
Hễ bỏ tâm chấp quấy,
Phiền não tự tan rã.
Thương ghét chẳng quan tâm,
Duỗi thẳng hai chân nằm.
Muốn hoá độ chúng sanh, (2)
Tự phải có phương tiện,
Khiến họ hết nghi ngờ,
Tức là tự tánh hiện.
Phật pháp tại thế gian,
Chẳng rời thế gian giác,
Lià thế tìm bồ đề,
Cũng như tìm sừng thỏ.
Chánh kiến gọi xuất thế,
Tà kiến gọi thế gian,
Tà chánh đều quét sạch,
Tánh bồ đề rõ ràng.
Tụng này là đôn giáo,
Cũng gọi đại pháp thuyền.
Lúc mê tu nhiều kiếp,
Ngộ chỉ một sát na.

Sư lại nói: Nay ta ở chùa Đại Phạm thuyết pháp đôn giáo này, nguyện cho pháp giới chúng sanh nghe được pháp này liền kiến tánh thành Phật. Lúc ấy Vi Sử Quân và tất cả quan chức, đạo tục, nghe sư thuyết pháp đều được tỉnh ngộ, đánh lễ tán thán rằng: Lành thay, đâu ngờ xứ Lãnh Nam lại có Phật ra đời.

GHI CHÚ:

(1) **Thuyết thông lại tâm thông, Như mặt trời giữa không.** Thuyết thông chưa chắc là tâm thông, tâm thông tự nhiên thuyết cũng thông. Vậy thế nào là tâm thông? Trên phù hợp ý Phật, dưới khế hợp đương cơ mới được gọi là tâm thông, khi tâm đã thông rồi mới có thể giống như mặt trời giữa hư không. Mặt trời giữa không chẳng có nhờ cây dính mắc gì cả, nên chiếu soi khắp nơi chẳng thiếu sót. Nếu mặt trời có nhờ cây bằng một sợi chỉ buộc treo lên, thì sợi chỉ ấy sẽ che khuất mặt trời, làm cho sự chiếu soi của mặt trời có chỗ thiếu sót vậy. Như Giáp Sơn Hoà Thượng ra hoàng pháp, Tăng hỏi: Thế nào là Pháp thân? Giáp Sơn đáp: Pháp thân chẳng tướng. Hỏi: Thế nào là Pháp Nhãn? Đáp: Pháp Nhãn chẳng bệnh. Khi đó có Đạo Ngộ Thiền Sư nghe xong liền cười, Giáp Sơn xuống toà hỏi Đạo Ngộ rằng: Giáp Sơn vừa trả lời

Tăng này, chắc có chỗ không đúng khiến Thượng Tọa bật cười, xin Thượng Tọa từ bi chỉ dạy cho. Đạo Ngộ nói: Hoà Thượng ra hồng pháp chưa có Thầy. Giáp Sơn nói: Nay xin lễ Thượng Tọa làm Thầy. Đạo Ngộ nói: Thầy của Hoà Thượng là Huệ Đình Thuyền Tử. Giáp Sơn đến Huệ Đình gặp Thuyền Tử được khai ngộ, trở về nơi cũ hồng pháp. Đạo Ngộ lại sai một vị Tăng đến hỏi: Thế nào là Pháp Thân? Giáp Sơn vẫn đáp rằng: Pháp Thân chẳng tướng. Hỏi: Thế nào là Pháp Nhãn? Đáp: Pháp Nhãn chẳng bệnh. Tăng lập lại với Đạo Ngộ. Đạo Ngộ nói: Ông ấy nay đã triệt ngộ. Lời Giáp Sơn đáp Tăng trước, Đạo Ngộ chê cười cho là thuyết thông tâm chẳng thông; lời đáp Tăng sau cũng giống như lời đáp trước mà Đạo Ngộ lại tán thán, cho là tâm thông thuyết thông. Chỗ này chớ nên dùng ý thức để phân biệt; nếu dùng ý thức tìm hiểu thì chỉ có thể thuyết thông, chẳng thể tâm thông. Muốn tâm thông cần phải tham ngộ mới được.

(2) Muốn hoá độ chúng sanh, Tự phải có phương tiện, Khiến họ hết nghi ngờ, Tức là tự tánh hiện. Hai chữ phương tiện này chẳng phải giống như những người lạm dụng để cầu thêm danh lợi, hoặc che giấu tội lỗi; cũng chẳng phải dùng để độ người sơ cơ. Phương tiện ở đây là xuất phát từ Bát Nhã, phải người kiến tánh mới có Phương tiện này, mà dùng để khiến cho đương cơ từ **NGHI đến NGỘ**. Từ **NGHI đến NGỘ**: tùy theo người, từ một sát na cho đến năm, mười năm không chừng, cũng như: Ngài Huệ Minh vừa nghe, ngộ liền, Ngài Giáp Sơn, trong vài phút được ngộ, Ngài Pháp Nhãn, một tháng được ngộ, Tổ Hoài Nhượng, tám năm mới ngộ. Không phải mau ngộ là cao, chậm ngộ là thấp. Người chứng ngộ mới đoạn dứt được **NGHI CĂN** (Nguồn gốc nghi ngờ đối với vạn pháp.) **Đoạn dứt NGHI CĂN** tức là **KIẾN TÁNH**. Nên nói: Tức là tự tánh hiện (kiến tánh).

---o0o---

Phẩm Nghi Vấn Thứ Ba

Một hôm, Vi Sử Quân vì Sư thiết hội Trai Tăng. Trai xong Sử Quân mời Sư thăng toà, cùng với quan chức, dân chúng cung kính lễ bái, hỏi Sư : **Đệ tử nghe Hòa Thượng thuyết pháp, thật là bất khả tư nghị, nay có một ít nghi vấn, xin Hòa Thượng từ bi giải thuyết cho.**

Sư nói : "Có nghi cứ hỏi, ta giải đáp cho **Sử Quân** nói : Cái Pháp mà Hòa Thượng giảng dạy, có phải là tông chỉ của Tổ Đạt Ma chẳng ? **Sư đáp :** Phải. **Sử Quân** nói : Đệ tử nghe nói : Tổ Đạt Ma lúc mới gặp Lương Võ Đế, vua hỏi : Trăm suốt đời xây chùa độ Tăng, trai Tăng bố thí, được công đức gì ?

Tổ Đạt Ma đáp : Thật chẳng công đức. Đệ tử chưa hiểu lý này, xin Hòa Thượng chỉ dạy.

Sư nói : Thật chẳng công đức. Chớ nghi lời của bậc Thánh xưa. Võ Đế tâm tà, chẳng biết Chánh Pháp. Xây chùa độ Tăng, trai Tăng bố thí, ấy là cầu phước, chẳng thể đem cái phước ấy cho là công đức. Công đức ở trong Pháp Thân, chẳng ở tại tu phước. **Sư lại nói :** Kiến tánh là công, bình đẳng là đức, niệm niệm vô ngại, thường thấy cái diệu dụng chân thật của tự tánh gọi là công đức. Trong tâm khiêm tốn là công, ngoài hành lễ phép là đức; tự tánh kiến lập vạn pháp là công, tâm thể là niệm là đức; chẳng rời tự tánh là công, ứng dụng vô nhiễm là đức. Muốn tìm kiếm Pháp Thân của công đức, phải y theo đây thực hành mới là chơn công đức. Người tu hạnh công đức, tâm chẳng khinh người, thường hành pháp cung kính. Tâm nếu khinh người, như ngã chẳng dứt tức là chẳng công, tự mình hư vọng chẳng thật tức là chẳng đức, vì ngã chấp quá lớn, nên thường khinh bỉ tất cả. Thiệt tri thức, niệm niệm chẳng gián đoạn là công, tâm bình đẳng, hạnh ngay thẳng là đức; tự tu tánh là công, tự tu thân là đức. Thiệt tri thức, **công đức phải do tự tánh tự thấy, chẳng phải bố thí cúng dường mà cầu được, nên phước đức và công đức khác nhau là vậy.** Võ Đế tự chẳng biết chân lý, đâu phải lỗi của Tổ Sư !

Sử Quân lại hỏi : Đệ tử thường thấy Tăng tục niệm Phật A Di Đà, nguyện sanh Tây Phương, được vãng sanh chăng ? Xin Hoà Thượng chỉ thị để phá nghi. **Sư nói :** **Sử Quân hãy nghe đây :** Lúc Thế Tôn ở trong thành Xá Vệ thuyết Kinh Dẫn Hoá Tây Phương, rõ ràng từ đây đến đó chẳng xa. Nếu nói theo tướng thuyết, tính theo số dặm thì có mười vạn tám ngàn, tức thập ác tám tà nơi thân; đó là nói xa. Nói xa là vì kẻ hạ căn, nói gần là vì người thượng trí, người có hai loại, pháp chẳng hai thứ, do mê ngộ có khác nên thấy có nhanh chậm. Kẻ mê niệm Phật cầu sanh nơi khác, người ngộ tự tin nơi tâm. Cho nên Phật nói : Tùy nơi tâm tịnh (**trong sạch**) tức Phật độ tịnh. Sử Quân là người Đông Phương, hễ tâm tịnh thì chẳng tạo tội, người Tây Phương tâm nếu chẳng tịnh cũng có lỗi. Người Đông Phương tạo tội, niệm Phật cầu sanh Tây Phương, người Tây Phương tạo tội cầu sanh phương nào ? Kẻ mê chẳng rõ tự tánh, chẳng biết tịnh độ trong thân, cầu nguyện nơi Đông nơi Tây, người ngộ thì ở đâu cũng vậy. Cho nên Phật nói : Ở bất cứ nơi nào cũng đều an lạc vậy. Sử Quân nếu **chẳng khởi ác niệm thì Tây Phương cách đây chẳng xa, nếu tâm thường khởi ác thì dầu cho niệm Phật cũng khó mà vãng sanh.** Nay khuyên thiện tri thức, trước nhất phải trừ thập ác, tức đã đi được mười vạn dặm, sau dứt tám tà, tức đã qua tám ngàn dặm vậy. Niệm niệm thấy tánh, thực hành bình đẳng và ngay thẳng, đến Tây Phương như búng ngón tay, liền thấy Di Đà. Sử Quân chỉ cần tu thập thiện, đâu còn phải nguyện vãng sanh ! Nếu chẳng dứt thập ác tâm, Phật nào mà

đến rước ? Nếu ngộ được pháp vốn **VÔ SANH**, thấy Tây Phương chỉ trong chốc lát, chẳng ngộ tự tâm mà niệm Phật thì con đường vãng sanh xa xôi, làm sao đến được ! Nay Huệ Năng đời Tây Phương đến với các người, chỉ cần trong sát na liền thấy trước mắt, các người có muốn thấy chẳng ? Đại chúng đánh lễ rằng : Nếu được thấy tại nơi đây, đâu cần cầu nguyện vãng sanh nữa, xin Hoà Thượng từ bi hiện cõi Tây Phương cho cả thấy đều thấy.

Sư nói : Đại chúng, cơ thể của các người là thành, nhãn nhĩ tỷ thiệt thân là cửa, ngoài có năm cửa, trong có cửa ý (**ý căn**), tâm là địa, tánh là vua. Vua ngự nơi tâm địa, tánh còn tức vua còn, tánh đi vua chẳng còn, tánh còn thân tâm còn, tánh đi thân tâm hoại. **Tìm Phật ở nơi tâm, chớ nên cầu bên ngoài. Tự tâm mê tức chúng sanh, tự tâm giác ngộ tức Phật**, từ bi tức Quán Âm, hỉ xả tức Thế Chí, thanh tịnh tức Thích Ca, bình đẳng ngay thẳng tức Di Đà, nhơn ngã là núi Tu Di, tà tâm là nước biển, phiền não là làn sóng, độc hại là rồng ác, hư vọng là quỷ thần, trần lao là cá trạch, tham sân là địa ngục, ngu si là súc sanh. Thiệt tri thức, thường hành thập thiện, thiên đàng liền đến, trừ được nhơn ngã, núi Tu Di sụp, phá được tà tâm thì nước biển cạn, chẳng sanh phiền não thì làn sóng lặng, quên bỏ độc hại thì cá rồng tuyệt. Tự tánh Như Lai trong tâm địa phóng đại quang minh, ngoài chiếu sáu cửa thanh tịnh, phá hết lục dục chur thiên, tự tánh chiếu soi, bên trong liền trừ tam độc, các tội địa ngục nhất thời tan rã, trong ngoài sáng tỏ, chẳng khác Tây Phương, nếu chẳng tu như vậy, Tây Phương làm sao đến được ?

Đại chúng nghe nói, đều tự tin sẽ được kiến tánh, thấy đều lễ bái tán thán rằng : Lành thay, nguyện khắp pháp giới chúng sanh, nghe được pháp này sẽ được từ **NGHI** đến **NGỘ**.

Sư nói : Thiệt tri thức, nếu muốn tu hành, tại gia cũng được, chẳng do tại chùa. Tại gia tu được như người Đông Phương mà tâm thiện, tại chùa chẳng tu như kẻ Tây Phương mà tâm ác, chỉ cần tâm được thanh tịnh, tức là tự tánh Tây Phương. **Sử Quân lại hỏi** : Tại gia phải tu như thế nào ? Xin Hoà Thượng chỉ dạy. **Sư nói** : Nay ta vì các người nói bài **VÔ TƯỚNG TỤNG**, chỉ cần y theo đây mà tu, như thường ở với ta chẳng khác, nếu chẳng chịu tu, dẫu cho xuống tóc xuất gia, cũng đâu có ích lợi gì ? Bài tụng rằng :

Tâm bình hà lao trì giới,
Hạnh trực hà dụng tu thiền.
Ân tắc thân dưỡng phụ mẫu,
Nghĩa tắc thượng hạ tương lân.
Nhượng tắc tôn ty hòa mục,

Nhẫn tắc chúng ác vô tuyền.
Nhuợc năng toản mộc thủ hỏa,
Ứ nê định sinh hồng liên.
Khổ khẩu tức thị lương dục,
Nghịch nhĩ tất thị trung ngôn.
Cải quá tất sanh trí huệ,
Hộ đoản tâm nội phi hiền.
Nhựt dụng thường hành nhiều ích,
Thành đạo phi do thí tiền.
Bồ đề chỉ hướng tâm mịch,
Hà lao hướng ngoại cầu huyền.
Thính thuyết y thử tu hành,
Thiên đàng chỉ tại mục tiền.

Dịch nghĩa :

Tâm bình đẳng (bất nhị) chẳng nhọc trì giới
(tâm địa chẳng quấy tự tánh giới).
Hạnh ngay thẳng (bất nhị) đâu cần tu thiền.
(Hạnh ngay thẳng là công phu bảo nhậm, ngộ rồi chỉ cần bảo
nhậm, khỏi phải tu thiền).
Báo ân là nuôi dưỡng cha mẹ,
Nhân nghĩa thì già trẻ thương nhau.
Khiêm nhường thì sang hèn hoà thuận,
Nhẫn nhục thì việc ác chẳng sanh.
Nếu công phu miên mật mãi mãi,
Kẻ ngu độn cũng phải kiến tánh.
Thuốc đắng hay trừ đợc bệnh khổ,
Lời trái tai ắt là trung ngôn.
Tự sửa quấy sẽ sanh trí huệ,
Giấu lỗi thì trong tâm chẳng lành.
Hằng ngày thường lợi ích chúng sanh,
Thành đạo chẳng do bố thí tiền.
Bồ đề chỉ ở nơi tâm ngộ.
Đâu cần hướng ngoại để cầu huyền.
Nghe xong hãy theo đây mà tu hành,
Tịnh độ đã ở ngay trước mắt.

Sư lại nói : Thiện tri thức, cần phải y theo kệ này tu hành, nhận thấy tự tánh, thẳng đến Phật địa. Pháp chẳng đợi người, các người hãy đi, ta về Tào Khê, hễ có thắc mắc thì đến hỏi. Lúc ấy Sĩ Quân và trong hội các quan chức, thiện nam tín nữ đều đợc tỉnh ngộ, tín thọ phụng hành.

---o0o---

Phẩm Định Huệ Thứ Tư

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, pháp môn này lấy **ĐỊNH Huệ** làm gốc. Các người chớ lầm rằng **ĐỊNH** với **Huệ** có khác; **ĐỊNH Huệ** vốn nhất thể, chẳng phải là hai. Định là thể của Huệ, Huệ là dụng của Định, ngay trong lúc huệ có định, ngay trong lúc định có huệ, thấu được nghĩa này tức là định huệ đồng nhau. Các người học đạo chớ cho là trước phát định sau phát huệ, hay trước huệ sau định có khác, kiến giải như vậy thành ra pháp có nhị tướng. Miệng tuy nói lành mà trong tâm chẳng lành, tuy có định huệ mà định huệ chẳng đồng nhau. Nếu tâm miệng đều lành, trong ngoài nhất thể, tức là định huệ đồng nhau. **Tự ngộ tu hành, chẳng nên tranh biện, nếu tranh giành trước sau thì đồng với kẻ mê, chẳng dứt hơn thua, lại thêm ngã chấp, chẳng lià được tứ tướng (nhơn, ngã, chúng sanh, thọ giả).**

Thiện tri thức, **ĐỊNH Huệ** ví như cái gì? Như đèn và ánh sáng: có đèn thì sáng, không đèn thì tối; đèn là thể của sáng, sáng là dụng của đèn, tên tuy có hai, thể vốn là một, pháp **ĐỊNH Huệ** cũng vậy. **Sư dạy chúng rằng:** Thiện tri thức, nói nhất hạnh tam muội, là ở tất cả mọi nơi đi đứng nằm ngồi thường hành trực tâm. Kinh Duy Ma Cật nói: **Trực tâm là đạo tràng, trực tâm là tịnh độ. Chớ nên tâm hạnh quanh co, miệng thì nói trực, nói nhất hạnh tam muội mà chẳng hành trực tâm. Người hành trực tâm, đối với tất cả pháp chẳng nên chấp trước. Kẻ mê chấp pháp tướng, chấp nhất hạnh tam muội, cứ nói ngồi yên chẳng động, vọng chẳng khởi nơi tâm tức là nhất hạnh tam muội; kiến giải như vậy đồng với vô tình, đó là nhân duyên chướng đạo.**

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, đạo cần phải linh động, chớ nên làm cho ngăn trệ. Tâm chẳng trụ pháp thì đạo được linh động, tâm nếu trụ pháp, gọi là tự trói. Nếu nói ngồi yên chẳng động là đúng, chỉ như Xá Lợi Phất tĩnh tọa trong rừng lại bị Duy Ma Cật quở. Thiện tri thức, lại có kẻ dạy người lấy ngồi làm công phu, khán tâm quán tịnh, chẳng khởi chẳng động, kẻ mê chẳng hiểu, bèn chấp ngồi thành bệnh, nhiều người truyền dạy nhau như vậy, thật là lầm lỗi lớn!

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, **CHÁNH GIÁO** vốn chẳng đốn tiệm, tánh người tự có lợi độn, kẻ mê tiệm tu, người ngộ đốn khế. Đốn tiệm chỉ là giả danh kiến lập mà thôi, nếu tự nhận được bản tâm, tự thấy được bản tánh thì chẳng sai biệt vậy. Thiện tri thức, pháp môn này xưa nay lập **VÔ Niệm làm tông, VÔ TƯỚNG làm thể, VÔ Trụ làm gốc. VÔ TƯỚNG** là ở nơi tướng mà

lià tướng. **VÔ** Niệm là ở nơi niệm mà chẳng niệm. **VÔ** Trụ là bản tánh của con người đối với tất cả sự vật, thiện ác, tốt xấu, kẻ thù, người thân trên thế gian, cho đến lúc bị người nói xấu, khi dễ, đều cho là không, chẳng nghĩ trả thù, niệm niệm chẳng nghĩ ngoại cảnh. Nếu niệm trước, niệm sau và đang niệm, niệm niệm theo cảnh chẳng dứt, gọi là trói buộc, đối với tất cả pháp niệm niệm chẳng trụ tức là chẳng trói buộc vậy, đây là lấy **VÔ** Trụ làm gốc.

Thiện tri thức, ngoài lià tất cả tướng gọi là **VÔ TƯỚNG**, lià tướng thì pháp thể thanh tịnh, đây là lấy **VÔ TƯỚNG** làm thể. Thiện tri thức, đối với mọi cảnh tâm chẳng nhiễm, trong niệm thường tự lià mọi cảnh, chẳng ở trên cảnh sanh tâm gọi là **VÔ** Niệm Nếu là trăm điều chẳng nghĩ, làm cho niệm tuyệt, một niệm tuyệt liền chết, thọ sanh nơi khác, ấy là cái lỗi lầm lớn, người học đạo nên xét kỹ! Nếu chẳng hiểu ý Chánh Pháp, tự lầm còn đỡ, lại khuyên người khác học theo, tự mê chẳng thấy, lại thêm tội phi báng Kinh Phật, vì vậy nên lập **VÔ** Niệm làm tông.

Thiện tri thức, tại sao lập **VÔ** Niệm làm tông? Chỉ vì kẻ mê miệng nói kiến tánh mà khởi niệm trên cảnh, nơi niệm liền lọt vào tà kiến, tất cả trần lao vọng tưởng theo đó mà sanh. Tự tánh vốn chẳng một pháp có thể đắc, nếu có sở đắc, vọng nói tội phước, tức là trần lao tà kiến, nên pháp môn này lập **VÔ** Niệm làm tông.

Thiện tri thức, **VÔ** là Vô việc gì? Niệm là Niệm vật gì? **VÔ** là **VÔ NHỊ TƯỚNG (Pháp đối đãi)**, **VÔ** tất cả tâm trần lao. Niệm là Niệm **CHƠN NHƯ BẢN TÁNH**. **CHƠN NHƯ** là thể của Niệm, Niệm là dụng của **CHƠN NHƯ**. Chơn như tự tánh khởi niệm, chẳng do nhãn nhĩ tỷ thiệt năng niệm, chơn như có tánh cho nên khởi niệm, nếu chơn như không tánh thì nhãn nhĩ sắc thanh ngay đó liền hoại. Thiện tri thức, chơn như tự tánh khởi niệm, lục căn dù có kiến văn giác tri mà chẳng nhiễm muôn cảnh, chơn tánh thường tự tại. Nên Kinh nói: Khéo phân biệt được các pháp tướng mà nơi đệ nhất nghĩa thường chẳng động là vậy.

---o0o---

Phẩm Tọa Thiền Thứ Năm

Sư dạy chúng rằng: Pháp môn này nói **TỌA THIỀN** vốn chẳng chấp tâm, cũng chẳng chấp tịnh, cũng chẳng phải là chẳng động. Nếu nói chấp tâm, tâm vốn là vọng, biết tâm như huyền cho nên chẳng chấp. Nếu nói chấp tịnh, tự tánh vốn tịnh, chỉ do vọng niệm che khuất chơn như, nếu chẳng có vọng

niệm, tánh tự thanh tịnh; khởi tâm chấp tịnh, lại sanh vọng tịnh. Vọng chẳng xứ sở, kẻ chấp là vọng, tịnh chẳng hình tướng, lại lập tướng tịnh cho là công phu; kiến giải như vậy chướng tự bản tánh, lại bị tịnh trói.

Thiện tri thức, nếu người tu theo pháp chẳng động, khi thấy mọi người mà chẳng thấy tất cả thị phi, thiện ác, lỗi lầm của người, tức là tự tánh chẳng động. Thiện tri thức, kẻ mê thân dù chẳng động, mở miệng thì nói thị phi, tốt xấu, hay dở của người; như vậy là trái ngược với đạo, nếu chấp tâm tịnh tức là chướng đạo.

Sư dạy chúng rằng: Thiện tri thức, sao gọi là **TỌA THIÊN**? Trong pháp môn này vô chướng, vô ngại, **bên ngoài đối với tất cả cảnh giới thiện ác tâm niệm chẳng khởi gọi là TỌA**, **bên trong thấy tự tánh chẳng động gọi là THIÊN**. Thiện tri thức, sao gọi là **THIÊN ĐỊNH**? **Bên ngoài lià tướng là THIÊN**, **bên trong chẳng loạn là ĐỊNH**. Ngoài nếu chấp tướng, trong tâm liền loạn, ngoài nếu lià tướng thì tâm chẳng loạn. Bản tánh tự tịnh tự định, chỉ vì thấy cảnh chấp cảnh thành loạn, nếu người thấy mọi cảnh mà tâm chẳng loạn, đó là **CHỖN ĐỊNH** vậy. Thiện tri thức, **ngoài lià tướng tức THIÊN**, **trong chẳng loạn tức ĐỊNH**, **ngoài THIÊN trong ĐỊNH gọi là THIÊN ĐỊNH**. Kinh Phạm Võng nói: **Bản tánh ta vốn tự thanh tịnh**. Thiện tri thức, niệm niệm tự thấy bản tánh thanh tịnh, tự tu tự hành, tự thành Phật đạo.

---o0o---

Phẩm Sám Hồi Thứ Sáu

Lúc ấy Sư thấy các quan chức và dân chúng từ Quảng Châu, Thiệu Châu các nơi tập nập đến chùa nghe pháp, nên thăng tòa dạy chúng rằng:

Các thiện tri thức, việc này phải ở trong tự tánh mà khởi, bất cứ lúc nào niệm niệm, tự tịnh nơi tâm, tự tu tự hành, tự thấy Pháp Thân, tự thấy tâm Phật, tự độ tự giới, như vậy mới chẳng uổng công đến đây. Đã từ xa đến, gặp nhau nơi đây đều là có duyên. Nay các người hãy quỳ xuống. Ta vì các người truyền năm phần **HƯƠNG PHÁP THÂN** của tự tánh, kể đó thọ **VÔ TƯỚNG SÁM HỒI**. Đại chúng cùng quỳ xuống.

Sư nói: Một là **GIỚI HƯƠNG**: Tức trong tự tâm chẳng quấy chẳng ác, chẳng ganh tỵ, chẳng tham sân, chẳng cướp hại gọi là **GIỚI HƯƠNG**. Hai là **ĐỊNH HƯƠNG**: Thấy những cảnh tướng thiện ác tự tâm chẳng loạn, gọi là

ĐỊNH HƯƠNG. Ba là Huệ **HƯƠNG**: Tự tâm vô ngại, thường dùng trí huệ chiếu soi tự tánh, chẳng tạo điều ác, dù tu nhiều thiện mà tâm chẳng chấp trước, kính trên mến dưới, thương xót kẻ cô đơn nghèo nàn, gọi là Huệ HƯƠNG. Bốn là **GIẢI THOÁT HƯƠNG**: Tự tâm chẳng phan duyên, chẳng nghĩ thiện, chẳng nghĩ ác, tự tại vô ngại, gọi là GIẢI THOÁT HƯƠNG. Năm là **GIẢI THOÁT TRI KIẾN HƯƠNG**: Tự tâm đã chẳng phan duyên thiện ác, chớ nên trầm không trệ tịch, phải tu học pháp tối thượng thừa, nhận tự bản tâm, thông đạt lý Phật, hạ mình để tiếp người, vô nhơn vô ngã, thẳng đến Bồ đề, chơn tánh chẳng đổi gọi là GIẢI THOÁT TRI KIẾN HƯƠNG.

Thiện tri thức, hương này mỗi người tự huân tập trong tâm, chớ tìm bên ngoài. Nay vì các người truyền thọ **VÔ TƯỚNG SÁM HỐI**, diệt tội tam thế, khiến cho tam nghiệp thanh tịnh. Thiện tri thức, hãy nói theo ta: **Đệ tử chúng con, từ tiền niệm, hiện niệm, hậu niệm, niệm niệm chẳng bị ngu mê nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp ngu mê đã có từ trước, thấy đều sám hối, nguyện nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa. Đệ tử chúng con, từ tiền niệm, hiện niệm, hậu niệm, niệm niệm chẳng bị kiêu căng dối trá nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp kiêu căng dối trá đã có từ trước thấy đều sám hối, nguyện nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa. Đệ tử chúng con, từ tiền niệm, hiện niệm, hậu niệm, niệm niệm chẳng bị ganh tỵ nhiễm. Tất cả các tội ác nghiệp ganh tỵ đã có từ trước thấy đều sám hối, nguyện nhất thời tan rã, trọn chẳng khởi nữa.**

Thiện tri thức, trên đây là **VÔ TƯỚNG SÁM HỐI**. Thế nào là **SÁM**? Thế nào là **HỐI**? Sám là sám trừ tội trước, từ trước tất cả các tội ác nghiệp ngu mê, kiêu căng, dối trá, ganh tỵ thấy đều sám hết, chẳng bao giờ khởi nữa gọi là sám. Hối là hối cải lỗi sau, tất cả ác nghiệp ngu mê, kiêu căng, dối trá, ganh tỵ... nay đã giác ngộ, đều cho đoạn dứt, chẳng bao giờ tạo nữa gọi là hối. Phạm phu ngu mê, chỉ biết sám trừ tội trước, chẳng biết hối cải lỗi sau, vì chẳng hối cải, nên tội trước chẳng diệt, tội sau lại sanh, tội trước đã chẳng diệt, tội sau lại tiếp tục, như thế làm sao gọi là **SÁM HỐI** được! Thiện tri thức, đã sám hối xong, nay vì thiện tri thức phát **TỨ HOẰNG** thệ nguyện, mọi người phải dùng chánh tâm để nghe:

Tự tâm chúng sanh vô biên thệ nguyện độ,
Tự tâm phiền não vô tận thệ nguyện dứt,
Tự tánh pháp môn vô lượng thệ nguyện học,
Tự tánh Phật đạo vô thượng thệ nguyện thành.

Thiện tri thức, chúng ta há chẳng nói **CHÚNG SANH VÔ BIÊN** thệ nguyện **ĐỘ** sao? Nói như thế, nhưng chẳng phải là Huệ Năng độ đâu. Thiện tri thức,

chúng sanh ở nơi tự tâm, cũng như tâm tà mê, tâm cuồng vọng, tâm chẳng thiện, tâm ganh tỵ, tâm ác độc... những thứ tâm kể trên đều là chúng sanh. Mọi người phải tự tánh tự độ, gọi là **CHỜN ĐỘ**. Sao gọi là tự tánh tự độ? Tức là tà kiến, phiền não, ngu si trong tâm dùng chánh kiến để độ; đã có chánh kiến, dùng trí Bát Nhã để phá trừ ngu si mê vọng, tà đến chánh độ, mê đến ngộ độ, ngu đến trí độ, ác đến thiện độ, chúng sanh mỗi mỗi tự độ, độ như thế gọi là **CHỜN ĐỘ**. **PHIÊN NÃO VÔ TẬN** thệ nguyện **DỨT**: Tức là đem trí Bát Nhã của tự tánh, dứt trừ tất cả tư tưởng hư vọng, gọi là **CHỜN DỨT**. **PHÁP MÔN VÔ LƯỢNG** thệ nguyện **HỌC**: Là phải tự thấy tự tánh, thường hành Chánh Pháp, gọi là **CHỜN HỌC**. **PHẬT ĐEO VÔ THƯỢNG** thệ nguyện **THÀNH**: Đã quyết tâm dùng công phu, thường hành nơi chơn chánh, lià mê lià giác, thường sanh Bát Nhã, trừ vọng trừ chơn, liền thấy Phật tánh, tức ngay nơi đó thành Phật đạo, gọi là **CHỜN THÀNH**.

Thường nghĩ nhớ tu hành là **PHÁT** **Nguyện** **LỰC**. Thiện tri thức, đã phát tứ hoàng thệ nguyện xong, nay vì thiện tri thức truyền **VÔ TƯỚNG TAM QUY Y GIỚI**.

Thiện tri thức, **QUY Y GIÁC**, lưỡng túc tôn, **QUY Y CHÁNH**, ly dục tôn, **QUY Y TỊNH**, chúng trung tôn. Từ nay trở đi, xưng **GIÁC** làm Thầy, trọn chẳng quy y tà ma ngoại đạo, dùng **TỰ TÁNH TAM BẢO** thường tự chứng minh. Khuyến các thiện tri thức, nên **QUY Y TỰ TÁNH TAM BẢO**: **Phật** tức là **GIÁC**, **Pháp** tức là **CHÁNH**, **Tăng** tức là **TỊNH**. Tự tâm quy y **GIÁC** thì tà mê chẳng sanh, thiếu dục tri túc, hay lià tài sắc, gọi là **LƯỠNG TÚC TÔN**. Tự tâm quy y **CHÁNH**, niệm niệm chẳng tà kiến, vì chẳng tà kiến nên chẳng có nhờn ngã, cống cao, tham ái, chấp trước, gọi là **LY DỤC TÔN**. Tự tâm quy y **TỊNH**, tự tánh đối với tất cả cảnh giới trần lao ái dục đều chẳng nhiễm trước, gọi là **CHÚNG TRUNG TÔN**. Nếu tu hạnh này là tự quy y. Phạm phu chẳng hiểu, từ sáng đến tối thọ tam quy y, nếu nói quy y Phật, Phật ở chỗ nào? Nếu chẳng thấy Phật thì dựa vào đâu mà quy y? Nói lại thành vọng. Thiện tri thức, mọi người hãy xem xét kỹ, chớ lầm dụng tâm, trong Kinh rõ ràng nói là quy y tự tánh Phật, chẳng có nói quy y tha Phật. Tự tánh Phật, chẳng quy y thì đâu còn chỗ nào để quy y nữa! Nay đã tự ngộ, mỗi mỗi đều phải quy y **TỰ TÁNH TAM BẢO**, bên trong tự sửa tâm tánh, bên ngoài kính mến mọi người, tức là **TỰ QUY Y** vậy.

Thiện tri thức, đã quy y **TỰ TÁNH TAM BẢO** xong các người chú tâm, nghe ta nói **NHẤT THỂ TAM THÂN TỰ TÁNH PHẬT**, khiến các người đều rõ ràng thấy tam thân Phật, tự ngộ tự tánh.

Nay nói theo ta: Nơi tự sắc thân Quy y **THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT**. Nơi tự sắc thân Quy y **THIÊN BÁ ỨC HOÁ THÂN PHẬT**. Nơi tự sắc thân Quy y **VIÊN MÃN BẢO THÂN PHẬT**. Thiện tri thức, sắc thân là nhà trọ, chẳng thể nói quy y được. Xưa nay tam thân Phật ở trong tự tánh mọi người đều sẵn có, tại tâm mê nên chẳng thấy tánh bên trong, chỉ hướng ngoại tìm tam thân Phật mà chẳng thấy tự thân có tam thân Phật. Các người hãy nghe, nay ta khiến các người ngay nơi tự thân được thấy tự tánh có tam thân Phật; tam thân Phật này từ tự tánh sanh ra, chẳng từ bên ngoài mà được.

Sao gọi là **THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT**? Người đời tánh vốn thanh tịnh, vạn pháp từ tự tánh sanh khởi. Suy lường điều ác tức sanh hạnh ác, suy lường điều thiện tức sanh hạnh lành. Như vậy các pháp ở trong tự tánh như trời thường trong, mặt trời mặt trăng thường sáng; vì bị mây đen che khuất nên trên sáng dưới tối; thoát được gió thổi mây tan, trên dưới đều sáng, vạn tượng đều hiện. Người đời tánh hay phù du lơ lửng như mây trên trời. **Thiện tri thức, trí như mặt trời, huệ như mặt trăng, trí huệ thường sáng; vì chấp cảnh bên ngoài, nên bị vọng niệm mây đen che khuất, tự tánh chẳng được sáng tỏ**. Nếu gặp được thiện tri thức, nghe được Chánh Pháp, tự trừ mê vọng, trong ngoài đều sáng, vạn pháp đều hiện nơi tự tánh: người **KIẾN TÁNH** cũng vậy. Đây gọi là **THANH TỊNH PHÁP THÂN PHẬT**.

Thiện tri thức, tự tâm quy y tự tánh tức là quy y **CHON PHẬT**. Tự Quy Y tức là trong tự tánh trừ sạch những tâm bất thiện, tâm ganh tỵ, tâm quanh co, tâm chấp ngã, tâm cuồng vọng, tâm khinh mạn, tâm tà kiến, tâm cống cao và tất cả những hạnh bất thiện. Thường tự thấy lỗi mình, chẳng nói tốt xấu của người, ấy là **TỰ QUY Y**. Thường phải hạ mình, cung kính mọi người, tức là **KIẾN TÁNH**, thông đạt chẳng còn trệ ngại, ấy là **TỰ QUY Y**.

Sao gọi là **THIÊN BÁ ỨC HOÁ THÂN**? Nếu chẳng nghĩ muôn pháp, tánh vốn như hư không. Một niệm suy lường gọi là biến hoá: Suy lường điều ác tức hoá ra địa ngục, suy lường việc thiện hoá ra thiên đàng, độc hại hoá ra rắn ròng, từ bi hoá ra Bồ Tát, trí huệ hoá ra tam thiện đạo, ngu si hoá ra tam ác đạo. Tự tánh biến hoá rất nhiều, kẻ mê chẳng thể tỉnh giác, niệm niệm khởi ác, thường đi trên đường ác, hề nhất niệm hồi tâm hướng thiện, trí huệ liền sanh, đây gọi là **TỰ TÁNH HOÁ THÂN PHẬT**.

Sao gọi là **VIÊN MÃN BẢO THÂN**? Ví như một ngọn đèn trừ được ngàn năm đen tối, một niệm trí huệ diệt được muôn năm ngu mê. Chớ nghĩ việc xưa, đã qua thì bất khả đắc, thường nghĩ về sau, niệm niệm viên tròn sáng tỏ, tự thấy bản tánh, thiện ác dù khác, tánh vốn bất nhị, tánh bất nhị gọi là thật

tánh, ở trong thật tánh chẳng nghĩ thiện ác, đây gọi là VIÊN MÃN BÁO THÂN PHẬT.

Tự tánh khởi một niệm ác, liền diệt vạn kiếp thiện nhân, tự tánh khởi một niệm thiện, liền dứt hàng sa ác nghiệp, thẳng đến Vô Thượng Bồ Đề. Niệm niệm tự thấy chẳng mất bản niệm gọi là **BÁO THÂN PHẬT**. Thiện tri thức, từ Pháp Thân suy lường tức là **HOÁ THÂN PHẬT**; niệm niệm tự tánh tự thấy tức là **BÁO THÂN PHẬT**; tự ngộ tự tu tự tánh công đức là **CHƠN QUY Y**. Da thịt này là sắc thân, sắc thân là nhà trọ, chẳng thể Quy Y được. Hễ ngộ được tự tánh tam thân, tức nhận được tự tánh Phật. Nay ta thuyết bài **VÔ TƯỚNG TỤNG**, nếu y theo tụng này tu hành, ngay đó khiến các người nhiều kiếp ngu mê đều nhất thời tan rã. Tụng rằng:

Mê hơn tu phước bất tu đạo,
Chỉ ngôn tu phước tiện thị đạo,
Bồ thí cúng dường phước vô biên,
Tâm trung tam ác nguyên lai tạo,
Nghĩ tương tu phước dục diệt tội,
Hậu thế đắc phước tội hườn tại.
Đản hướng tâm trung trừ tội duyên;
Các tự tánh trung chơn sám hối.
Hốt ngộ đại thừa chơn sám hối,
Trừ tà hành chánh tức vô tội.
Học đạo thường ư tự tánh quán,
Tức dữ chư Phật đồng nhất loại.
Ngô Tổ duy truyền thử đốn pháp,
Phổ nguyện kiến tánh đồng nhất thể.
Nhược dục tương lai mịch pháp thân,
Ly chư pháp tướng tâm trung tẩy.
Nỗ lực tự kiến mặc du du,
Hậu niệm hốt tuyệt nhất thế hưu.
Nhược ngộ đại thừa đắc kiến tánh,
Kiền cung hiệp chương chí tâm cầu.

Dịch nghĩa:

Kẻ mê tu phước chẳng tu đạo,
Chỉ cho tu phước tức là đạo.
Bồ thí cúng dường phước vô biên,
Trong tâm tam ác vẫn còn tạo.
Muốn dùng tu phước để diệt tội,
Kiếp sau được phước tội vẫn còn.

Nhân duyên tội ác trừ nơi tâm,
Hương vào tự tánh chơn sám hối.
Hoát ngộ đại thừa chơn sám hối,
Tà dứt hạnh chánh tức vô tội.
Học đạo thường quán nơi tự tánh,
Thì với chư Phật đồng một loại.
Tổ Sư truyền pháp đốn ngộ này,
Nguyện cùng kiến tánh đồng nhất thể.
Nếu muốn tương lai ngộ pháp thân,
Lià các pháp tướng tâm trong sạch.
Cố gắng tu hành chớ nhờn nhờn,
Hậu niệm thoát dứt một đời tiêu,
Muốn ngộ đại thừa thấy tự tánh,
Kính lễ Tri Thức chí tâm cầu. (Câu nơi chẳng cầu gọi là chí tâm cầu.)

Sư bảo: Thiện tri thức, cần phải theo tụng này tu hành, ngay nơi đó được KIẾN TÁNH, dù cách xa ta ngàn dặm mà thường như ở bên cạnh ta, nếu ngay nơi đó chẳng ngộ, dầu cho đối diện cũng như cách xa ngàn dặm, uổng công từ xa đến đây. Các người ra về bình yên. Đại chúng nghe pháp đều được tỉnh ngộ, hoan hỷ phụng hành.

---o0o---

Phẩm Cơ Duyên Thứ Bảy

Sư đắc Pháp ở Huỳnh Mai rồi về làng Tào Hầu tỉnh Thiệu Châu, dân chúng chẳng ai biết đến. Lúc ấy có một nhà nho tên Lưu Chí Lược, đối đãi với Sư rất cung kính, Chí Lược có người cô xuất gia làm Ni, pháp danh Vô tận Tạng, thường tụng Kinh Đại Niết Bàn. Sư nghe qua một lần liền biết diệu nghĩa của kinh, nên vì Ni giải thuyết. Ni cầm Kinh hỏi chữ, **Sư nói:** Hỏi nghĩa thì được, hỏi chữ thì chẳng biết." **Ni nói:** Chữ còn chưa biết, làm sao hiểu nghĩa? **Sư nói:** Diệu lý của chư Phật chẳng dính dáng với văn tự. Ni ngạc nhiên kính phục, nói khắp các bậc kỳ lão trong làng: Đây là người có đạo, rất nên cúng dường. Lúc ấy có cháu chắt của Võ Hầu đời Ngụy tên Tào Thúc Lương, cùng với dân chúng trong làng tập nập đến chiêm ngưỡng kính lễ.

Thời ấy Bảo Lâm Cổ Tự đã bị hư phế do binh loạn từ cuối đời nhà Tùy, nay xây dựng lại ngôi chùa rồi rước Sư về ở. Chẳng bao lâu dân chúng đến đông, thành nơi trang nghiêm. Sư ở đấy được hơn chín tháng, lại bị bọn ác tìm đến,

Sư trốn lên núi, bị bọn họ đốt cháy rừng núi, Sư chen thân ẩn trong kẽ đá được khỏi. Nay trên đá có dấu ngòai kiết già và dấu văn y của Sư; người đời sau gọi đá ấy là đá ty nạn. Sư nhớ lời dặn của Ngũ Tổ là phải ẩn nơi hai ấp Hoài, Hội, bèn về đây ở ẩn.

Tăng Pháp Hải, người ở Khúc Giang tỉnh Thiều Châu, tham vấn Tổ Sư, **hỏi**: Thế nào là tức tâm tức Phật? xin Hoà Thượng chỉ dạy. **Sư nói: Niệm trước chẳng sanh tức tâm, niệm sau chẳng diệt tức Phật; lập tất cả tướng tức tâm, liả tất cả tướng tức Phật.** Nếu ta nói cho đủ thì trọn kiếp cũng chẳng hết, hãy nghe kệ đây:

Tức tâm danh huệ,
Tức Phật nãi định.
Định huệ đẳg trì,
Ý trung thanh tịnh.
Ngộ thử pháp môn,
Do như tập tánh
Dụng bản vô sanh
Song tu thị chánh.

Dịch nghĩa:

Tức tâm là huệ,
Tức Phật là định.
Định huệ song song (đẳg trì),
Nơi ý thanh tịnh.
Ngộ pháp môn này,
Do tập khí nguoi,
Dụng vốn vô sanh,
Song tu (định huệ) là chánh.

Pháp Hải ngay nơi đó liền đại ngộ, tán thán bằng kệ rằng:

Tức tâm nguyên thị Phật,
Bất ngộ nhi tự khuất.
Ngã tri định huệ nhân,
Song tu ly chư vật.

Dịch nghĩa:

Tức tâm vốn là Phật,
Chẳg ngộ là tự khuất (oan cho mình),
Ta biết nhân định huệ,
Song tu liả vạn pháp.

Tăng Pháp Đạt, người Hồng Châu, 7 tuổi xuất gia, thường tụng Kinh Pháp Hoa, đến lễ Tổ Sư mà đầu chẳg chẳm đất. Sư quả rằng: Đẳnh lễ mà chẳg

chấm đất bằng như chẳng lẽ, trong tâm người tất có chất chứa một điều gì, ngày thường tu hạnh gì? Đáp: Niệm Kinh Pháp Hoa đã hết ba ngàn bộ. Sư nói: Dầu cho người tụng đến mười ngàn bộ, nếu ngộ được ý Kinh mà chẳng tự cho là thù thắng, mới đồng một hạnh với ta. Nay người tự phụ cho đây là sự nghiệp mà chẳng biết lỗi, hãy nghe kệ đây:

Lẽ bốn chiết mạn tràng,
Đầu hề bất chí địa?
Hữu ngã tội tức sanh,
Vong công phước vô tỷ.

Dịch nghĩa:

Lẽ vốn trừ ngã mạn,
Đầu sao chẳng chấm đất?
Có ngã tội liền sanh,
Quên công, phước vô tận.

Sư lại hỏi: Người tên gì? Đáp: Tên là Pháp Đạt. Sư nói: Người tên Pháp Đạt, đâu từng đạt pháp. Lại nói kệ rằng:

Nhữ kim danh Pháp Đạt,
Cần tụng vị hưu hiết,
Không tụng đản tuần thanh,
Minh tâm hiệu Bồ Tát.
Nhữ kim hữu duyên cố,
Ngô kim vi nhữ thuyết.
Đản tính Phật vô ngôn,
Liên hoa từng khẩu phát.

Dịch nghĩa:

Người tên gọi Pháp Đạt,
Siêng tụng chưa từng dứt,
Tụng suông chỉ theo tiếng,
Minh tâm gọi Bồ Tát.
Người nay có nhân duyên,
Ta vì người mà thuyết.
Hễ tin Phật vô ngôn.

(Chớ nên chấp ở ngôn ngữ. Vô ngôn: Phật thuyết Pháp 49 năm mà tự nói chẳng thuyết một chữ.)

Lời Phật từ miệng phát.(Chớ nên chấp vào im lặng).

Đạt nghe kệ xong bèn tạ lỗi rằng: Từ nay trở đi sẽ khiêm tốn cung kính tất cả. Đệ tử tụng Kinh Pháp Hoa mà chưa hiểu nghĩa Kinh, tâm thường có nghi, Hoà Thượng trí huệ minh mông, xin nói sơ lược nghĩa lý của Kinh. **Sư nói:** Pháp Đạt, pháp vốn thông đạt, chỉ tại tâm người chẳng đạt. Kinh vốn chẳng nghi, tâm người tự nghi. Người niệm Kinh này lấy gì làm tông chỉ?

Đạt nói: Đệ tử căn tánh ngu độn, xưa nay chỉ biết y văn niệm tụng, chẳng biết tông chỉ. **Sư nói:** Ta chẳng biết chữ, người lấy Kinh tụng thử một bộ, ta sẽ giải thuyết cho. Pháp Đạt liền lên tiếng tụng Kinh, đến Phẩm Thí Dụ, **Sư nói:** Hãy ngừng, Kinh này vốn lấy nhân duyên xuất thế làm tông chỉ, dù nói nhiều thí dụ cũng chẳng ngoài việc này. Thế nào là nhân duyên? **Kinh nói:** Chư Phật Thế Tôn vì một đại sự nhân duyên mà xuất hiện trên đời. Một đại sự tức là **TRI KIẾN PHẬT** vậy. Người đời ngoài mê chấp tướng, trong mê chấp không, nếu được ở nơi tướng mà lià tướng, nơi không mà lià không, tức là trong ngoài chẳng mê. Nếu ngộ pháp này, ngay trong một niệm tâm liền sáng tỏ, ấy là khai ngộ **TRI KIẾN PHẬT** vậy. **Phật tức là GIÁC, chia làm bốn cửa: Khai GIÁC TRI KIẾN, Thị GIÁC TRI KIẾN, Ngộ GIÁC TRI KIẾN, Nhập GIÁC TRI KIẾN. Nếu nghe khai thị liền được ngộ nhập tức là GIÁC TRI KIẾN,** do đó bốn lai chơn tánh liền được hiển hiện. Người nên cẩn thận, chớ hiểu lầm ý Kinh, nghe nói: khai thị ngộ nhập bèn cho là tri kiến của Phật (tha Phật) chẳng có phần mình; nếu hiểu như thế là phỉ báng Kinh Phật vậy. Đã nói là Phật thì TRI KIẾN PHẬT đã sẵn đầy đủ, đâu cần phải khai thị nữa! Người phải tin rằng, nói tri kiến Phật là ở nơi tự tâm của người, chẳng phải Phật bên ngoài. Bởi vì tất cả chúng sanh tự che khuất ánh sáng của tự tánh, tham ái cảnh trần, phan duyên bên ngoài, nhiễu loạn bên trong, cam chịu trần lao hành hạ, làm nhọc Đức Thế Tôn từ chánh định ra, khổ tâm khuyên dạy bằng đủ mọi cách, khiến ngừng nghỉ các duyên, chớ nên hướng ngoại tìm cầu, tức chẳng khác với Phật, nên nói là khai tri kiến Phật. Ta cũng khuyên tất cả mọi người nên thường khai tri kiến Phật nơi tự tâm. Người đời tâm tà, ngu mê tạo tội, miệng lành tâm ác, tham sân ganh tỵ, gièm siểm, nịnh bợ, ngã mạn, hiếp người, hại vật, tự khai tri kiến chúng sanh. Nếu được trong tâm ngay thẳng, thường sanh trí huệ chiếu soi tự tâm, dứt ác làm lành, tức là tự khai tri kiến Phật vậy. Người nên niệm niệm khai tri kiến Phật, chớ khai tri kiến chúng sanh. Khai tri kiến Phật tức là xuất thế, khai tri kiến chúng sanh tức là thế gian. Nếu người chỉ luôn luôn lấy công phu tụng niệm làm thời khoá, chẳng khác nào con mao ngưu tiếc đuôi! (con mao ngưu có đuôi rất đẹp, gặp thợ săn chỉ giấu đuôi mà không giấu đầu.)

Đạt nói: Nếu như vậy tức là chỉ cần hiểu nghĩa, chẳng cần tụng kinh sao? **Sư nói:** Kinh có lỗi gì, đâu làm chướng niệm của người! Chỉ vì mê ngộ tại người, tổn ích do mình mà thôi. Miệng niệm tâm hành tức là chuyển được Kinh, miệng niệm tâm chẳng hành tức bị Kinh chuyển. Hãy nghe kệ đây:

Tâm mê Pháp Hoa chuyển,
Tâm ngộ chuyển Pháp Hoa.
Tụng Kinh cửu bất minh,
Dữ nghĩa tác thù gia.
Vô niệm niệm tức chánh,

Hữu niệm niệm thành tà.
Hữu vô câu bất kế,
Trường ngự bạch ngưu xa.

Dịch nghĩa:

Tâm mê Pháp Hoa chuyên,
Tâm ngộ chuyên Pháp Hoa.
Tụng lâu chẳng hiểu thấu,
Nghịch ý nghĩa trong Kinh.
Vô niệm (không chấp thật) niệm tức chánh,
Hữu niệm (có chấp thật) niệm thành tà.
Hữu vô đều chẳng chấp,
Tự tánh luôn luôn hiện.

Đạt nghe xong thoát chảy nước mắt, ngay nơi đó khai ngộ, nói với Sư: Pháp Đạt xưa nay thật chưa từng chuyên Pháp Hoa, lại bị Pháp Hoa chuyên. **Lại hỏi: Kinh nói:** Chư Đại Thanh Văn cho đến Bồ Tát, tất cả tận tâm suy lường đều chẳng thể đo lường được trí Phật. Nay khiến phàm phu chỉ ngộ được tự tâm thì gọi là tri kiến Phật, tự mình đã chẳng phải là bậc thượng căn, nên chẳng khởi nghi ngờ. Kinh lại nói ba loại xe: xe nai, xe dê và xe trâu, có gì khác biệt? Xin Hoà Thượng chỉ dạy thêm. **Sư nói:** Ý Kinh rõ ràng minh bạch, người tự mê trái. Người tam thừa chẳng thể suy lường được trí Phật, lỗi tại suy lường vậy. Dẫu cho người tận sức suy lường, chỉ là càng thêm xa xôi mà thôi. Phật thuyết pháp vốn vì phàm phu mà thuyết, chẳng vì Phật thuyết; lý này nếu chẳng chịu tin thì cũng như năm ngàn người từ trên hội Pháp Hoa lui ra, mà chẳng biết đã ngồi sẵn trên xe trâu (Phật tánh vốn sẵn có), mà lại tìm kiếm ba xe (tam thừa) bên ngoài. Huống trong Kinh rõ ràng chỉ ra cho người: chỉ duy nhất một Phật thừa, chẳng còn thừa nào khác, nói có hai thừa ba thừa, cho đến vô số phương tiện, mọi thứ nhân duyên, lời nói thí dụ, pháp ấy đều vì nhất Phật thừa mà tạm lập. Người sao chẳng tỉnh ngộ, nói ba xe là giả thiết, vì đời xưa mà nói, nhất thừa là thật, vì đời nay mà nói; chỉ bảo người bỏ giả trở về thật, trở về thật rồi thật cũng chẳng chấp. Phải biết tất cả châu báu tài vật đều thuộc về người, do người thọ dụng, chẳng phải là của cha, cũng chẳng phải là của con, cũng chẳng khởi dụng tướng, ấy gọi là trì Kinh Pháp Hoa, trì Kinh như thế từ kiếp này sang kiếp khác tay chẳng rời Kinh, từ sáng đến tối, chẳng dứt tụng niệm vậy. Ế Pháp Đạt được Sư khai thị, mừng rỡ vô cùng, làm kệ tán thán rằng:

Kinh tụng tam thiên bộ,
Tào Khê nhất cú vong.
Vị minh xuất thế chỉ,
Ninh hiết lụy sanh cuồng.
Dương lộc ngưu quyền thiết,

Sơ trung hậu thiện dương.
Thùy tri hoả trạch nội,
Nguyên thị pháp trung vương.

Dịch nghĩa:

Tụng Kinh ba ngàn bộ,
Bị Tổ một lời tiêu.
Chưa thấu đạo xuất thế,
Sao dứt lụy kiếp mê.
Đê, nai, trâu giả thiết (đê, nai, trâu = tiêu, trung, đại thừa).
Ba đoạn thiện quét sạch (1).
Ai ngờ trong nhà lửa,
Vốn là tự tánh Phật.

Sư nói: Người sau này mới được gọi là ông Tăng tụng Kinh vậy. Pháp Đạt từ đó lãnh hội huyền chỉ, cũng chẳng dứt tụng Kinh.

GHI CHÚ:

(1) **Ba đoạn thiện quét sạch:** Mới phát thiện tâm là sơ thiện, chẳng chấp thiện tâm là trung thiện, không trụ nơi chẳng chấp là hậu thiện, luôn cả cái tri giải biết về sự không trụ nơi chẳng chấp cũng tiêu là quét sạch.

Tăng Trí Thông, người ở An Phong tỉnh Thọ Châu, xem Kinh Lăng Già hơn ngàn lần mà chẳng hiểu thế nào là tam thân tứ trí, đến lễ Sư xin giải thuyết cho, **Sư nói:** Tam thân ấy là: Thanh Tịnh Pháp Thân, tức là tánh của người; Viên Mãn Báo Thân là trí của người; Thiên Bá Úc Hoá Thân là hạnh của người vậy. Nếu lià bản tánh mà nói tam thân, ấy gọi là có thân mà vô trí, nếu ngộ được tam thân vốn chẳng tự tánh, tức gọi là tứ trí bồ đề. Hãy nghe kệ đây:

Tự tánh cụ tam thân,
Phát minh thành tứ trí.
Bất ly kiến văn duyên,
Siêu nhiên đấng Phật địa.
Ngô kim vi nhữ thuyết.
Đê tín vĩnh vô mê.
Mạc học trì cầu giả,
Chung nhứt thuyết bồ đề.

Dịch nghĩa:

Tự tánh đủ tam thân
Khai ngộ thành tứ trí.

Chẳng lià sự thấy nghe,
Đồn siêu địa vị Phật.
Ta nay vì người thuyết,
Tin chắc trọn chẳng mê.
Chớ học kẻ tìm cầu,
Suốt ngày nói bô đề.

Thông lại hỏi: Cái nghĩa của tứ trí có thể nghe được chăng?

Sư nói: Đã hiểu tam thân, tức rõ tứ trí, sao còn hỏi nữa! Nếu lià tam thân mà nói tứ trí, ấy gọi là có trí mà chẳng có thân, dẫu cho có trí cũng trở thành vô trí. Lại nói kệ rằng:

Đại viên cảnh trí tánh thanh tịnh,
Bình đẳng tánh trí tâm vô bệnh.
Diệu quan sát trí kiến phi công,
Thành sở tác trí đồng viên cảnh.
Ngũ bát lục thất quả nhân chuyển,
Đản dụng danh ngôn vô thật tánh.
Nhược kim chuyển xứ bất lưu tình,
Phiền hưng vĩnh xứ Na Già định.

Dịch nghĩa:

Đại viên cảnh trí tánh thanh tịnh,
Bình đẳng tánh trí tâm chẳng bệnh.
Diệu quan sát trí chẳng tác ý. (Sự thấy của diệu quan sát trí
chẳng cần tác ý)
Thành sở tác trí đồng viên cảnh.
Ngũ, bát, lục, thất quả nhân chuyển,
Chỉ dùng tên gọi chẳng thật tánh.
Nếu ngay nơi chuyển chẳng dính mắc,
Ở chỗ nào động cũng đại định.
Như thế là chuyển thức thành trí.

Trong giáo môn chuyển tiền ngũ thức làm Thành Sở Tác Trí; chuyển thức thứ sáu thành Diệu Quan Sát Trí, chuyển thức thứ bảy thành Bình Đẳng Tánh Trí, chuyển thức thứ tám thành Đại Viên Cảnh Trí. Dù thức thứ sáu, bảy là trong nhân chuyển, thức thứ năm, tám là trên quả chuyển, nhưng chỉ chuyển cái tên gọi mà chẳng chuyển cái thể vậy. Trí Thông đồn ngộ tánh trí, bèn trình kệ rằng:

Tam thân nguyên ngã thể,
Tứ trí bản tâm minh,
Thân trí dung vô ngại,
Ứng vật nhậm tùy hình.
Khởi tu giai vọng động,

Thủ trụ phi chơn tinh.
Diệu chỉ nhân sư hiểu,
Chung vọng nhiệm ô danh.

Dịch nghĩa:

Thế ta sẵn tam thân,
Bản tâm đủ tứ trí.
Thân trí dung lẫn nhau,
Tiếp vật tùy cơ ứng.
Móng tâm tu là vọng,
Giữ yên cũng chẳng chơn.
Nhờ Sư thấu diệu chỉ,
Chẳng còn kẹt danh tướng.

Tăng Trí Thường, người ở Quý Khê tỉnh Tín Châu, xuất gia lúc còn nhỏ tuổi, quyết chí cầu kiến tánh. Một hôm đến tham lễ, **Sư hỏi:** Người từ đâu đến, muốn cầu việc gì? **Đáp:** Đệ tử gần đây đến núi Bạch Phong ở Hồng Châu lễ Hoà Thượng Đại Thông, nhờ chỉ dạy cái diệu nghĩa kiến tánh thành Phật, nhưng chưa hết nghi ngờ, nên từ xa đến đảnh lễ, mong Hoà Thượng khai thị. **Sư hỏi:** Hoà Thượng Đại Thông nói thế nào? Người thử nói xem. **Đáp:** Trí Thường đến đó trải qua ba tháng chưa được chỉ dạy, trong lòng tha thiết vì Pháp, nên một hôm vào trượng thất hỏi Thế nào là bản tâm bản tánh của Trí Thường? **Hoà Thượng hỏi:** Người thấy hư không chẳng? **Đáp:** Thấy. **Hỏi:** Người thấy hư không có tướng mạo chẳng? **Đáp:** Hư không vô hình đâu có tướng mạo! **Hoà Thượng nói:** Bản tánh của người cũng như hư không, chẳng có một vật để thấy gọi là chánh kiến, chẳng có một vật để biết gọi là chơn tri, chẳng có xanh vàng dài ngắn, chỉ thấy bốn nguyên thanh tịnh, giác thể sáng tròn, gọi là kiến tánh thành Phật, cũng gọi là tri kiến của Như Lai. Đệ tử dù nghe nói như vậy mà tâm còn chưa lãnh hội, xin Hoà Thượng khai thị. **Sư nói:** Cái thuyết của Đại Thông vẫn còn tri kiến nên khiến người chẳng lãnh hội. Nay ta cho người một bài kệ:

Bất kiến nhất pháp tồn vô kiến,
Đại tự phù vân giá nhựt điện,
Bất tri nhất pháp thủ không tri,
Hườn như thái hư sanh thêm điện.
Thử chi tri kiến miết nhiên hưng,
Thố nhận hà tăng giải phương tiện.
Nhữ đương nhất niệm tự tri phi,
Tự kỷ linh quang thường hiển hiện.
Dịch nghĩa:
Chẳng thấy một pháp thành vô kiến,
Như mây đen che khuất mặt trời.

Chẳng biết một pháp thành vô tri,
Lại như hư không sanh điện chớp.
Như thế vẫn còn chấp tri kiến,
Nhận lầm chưa hiểu thấu phương tiện,
Ngươi phải trong niệm tự biết quấy,
Ánh sáng tự tánh thường hiển hiện.
Trí Thường nghe xong hoát nhiên tâm ngộ, bèn nói kệ rằng:
Vô đon khởi tri kiến, Trước tướng cầu Bồ đề.
Tình tồn nhất niệm ngộ.
Ninh việt tích thời mê.
Tự tánh giác nguyên thể,
Tùy chiếu uổng thiên lưu.
Bất nhập Tổ Sư thất,
Mang nhiên thú lưỡng đầu.

Dịch nghĩa:

Khi không khởi tri kiến,
Chấp tướng cầu Bồ đề.
Tình chấp một niệm ngộ,
Khó siêu nhiều kiếp mê.
Bản thể tự tánh giác,
Tùy chiếu vọng lưu chuyên.
Chẳng vào thất Tổ sư,

Si mê chạy hai đầu. (Hai đầu: nhị biên, tức là biên kiến).

Một hôm Trí Thường hỏi Sư: Phật thuyết pháp tam thừa, lại thuyết tối thượng thừa là thế nào? Đệ tử chưa rõ, xin Thầy dạy bảo. **Sư nói:** Ngươi chỉ nên tự xét bản tâm, chớ chấp trước pháp tướng bên ngoài, pháp chẳng bốn thừa, tâm ngươi tự có sai biệt: Thấy nghe tụng niệm là tiểu thừa; ngộ pháp hiểu nghĩa là trung thừa; y pháp tu hành là đại thừa; vạn pháp thông đạt, vạn pháp đầy đủ, tất cả chẳng nhiễm, lià các pháp tướng, trọn vô sở đắc, gọi là tối thượng thừa. Thừa nghĩa là hành, chẳng ở nơi tranh biện, ngươi nên tự tu, chớ hỏi ta vậy, trong bất cứ lúc nào, tự tánh tự như như. Trí Thường lễ tạ, làm thị giả trọn đời Sư.

Tăng Chí Đạo, người Nam Hải tỉnh Quảng Châu, đến xin chỉ dạy: Đệ tử từ lúc xuất gia đến nay, xem Kinh Niết Bàn đã hơn mười năm nhưng chưa rõ đại ý, xin Hoà Thượng chỉ dạy. **Sư hỏi:** Ngươi chưa rõ chỗ nào? Chí Đạo nói: Các hạnh vô thường là pháp sanh diệt, sanh diệt diệt xong, tịch diệt làm vui (lạc đức). Đệ tử nghi ngờ chỗ này. **Sư hỏi:** Ngươi nghi ngờ cái gì? **Đáp:** Tất cả chúng sanh có hai thân, gọi là sắc thân và pháp thân. Sắc thân vô thường, có sanh có diệt, pháp thân có thường, chẳng tri chẳng giác. Kinh nói

sanh diệt diệt xong, tịch diệt làm vui, chẳng biết thân nào tịch diệt, thân nào được vui? Nếu nói sắc thân được vui, sắc thân lúc diệt thì tứ đại tan rã, toàn thể là khổ, khổ chẳng thể nói là vui. Nếu pháp thân tịch diệt thì đồng như cây cỏ ngói đá, ai mà được vui? Lại pháp tánh là cái thể của sanh diệt, ngũ uẩn là dụng của sanh diệt, một thể năm dụng, sanh diệt là thường, sanh thì từ thể khởi dụng, diệt thì nhiếp dụng trở về thể. Nếu cho sanh nữa tức là loài hữu tình chẳng đoạn chẳng diệt; nếu chẳng cho sanh nữa thì vĩnh viễn tịch diệt, đồng với loài vô tình, như thế thì tất cả các pháp đều bị Niết Bàn ngăn cấm, sanh còn chẳng được, có gì là vui? **Sư nói:** Người là Phật tử, sao lại học tà kiến ngoại đạo, chấp đoạn chấp thường mà luận bàn pháp tối thượng thừa! Theo lời người nói thì ngoài sắc thân lại có pháp thân, lià sanh diệt cầu nơi tịch diệt, lại cho thường đức, lạc đức của Niết Bàn là có thân để thọ dụng, ấy đều là mê chấp và ham tiếc sanh tử, đam mê sự vui của thế gian. Người nay nên biết, Phật vì tất cả người mê, nhận lầm ngũ uẩn hoà hợp là tướng tự thể, làm cho tất cả pháp là tướng ngoại trần, tham sống sợ chết, niệm niệm trôi lăn trong lục đạo, chẳng biết đều như mộng huyễn hư giả, ủng chịu luân hồi, đem thường đức, lạc đức của Niết Bàn trở thành tướng khổ, suốt ngày tìm cầu. Phật vì thương xót cho những người này, nên khai thị chơn lạc của Niết Bàn, sát na chẳng có tướng sanh, sát na chẳng có tướng diệt, cũng chẳng có sanh diệt để diệt, ấy tức là tịch diệt hiện tiền. Đang lúc hiện tiền, cũng chẳng có số lượng hiện tiền, nghĩa là chẳng có một tí khái niệm nào về không gian, thời gian, và số lượng của tịch diệt hiện tiền, mới gọi là thường đức, lạc đức, nghĩa là chơn vui. Vui này chẳng có kẻ thọ dụng, cũng chẳng có kẻ không thọ dụng, há có cái tên gọi một thể năm dụng ế sao! Huống là còn nói Niết Bàn ngăn cấm các pháp khiến cho chẳng sanh, ấy là phỉ báng Phật pháp. Hãy nghe kệ đây:

Vô thượng Đại Niết Bàn,
Viên minh thường tịch chiếu.
Phàm ngu vị chi tử,
Ngoại đạo chấp vi đoạn.
Chư câu nhị thừa nhân.
Mục dĩ vi vô tác.
Tận thuộc tình sở kế,
Lục thập nhị kiến bản.
Vọng lập hư giả danh,
Hà vi chơn thật nghĩa.
Duy hữu quá lượng nhơn,
Thông đạt vô thủ xả.
Dĩ tri ngũ uẩn pháp,

Cập dĩ uẩn trung ngã,
Ngoại hiện chúng sắc tượng,
Nhất nhất âm thanh tướng,
Bình đẳng như mộng huyễn,
Bất khởi phàm thánh kiến,
Bất tác Niết Bàn giải,
Nhị biên tam tế đoạn.
Thường ứng chur căn dụng,
Nhi bất khởi dụng tướng.
Phân biệt nhất thiết pháp,
Bất khởi phân biệt tướng.
Kiếp hòa thiêu hải đế,
Phong cổ sơn tương kích.
Chơn thường tịch diệt lạc,
Niết Bàn tướng như thị.
Ngô kim cương ngôn thuyết,
Linh nhữ xã tà kiến.
Nhữ vật tùy ngôn giải,
Hứa nhữ tri thiểu phân.

Dịch nghĩa:

Vô thượng đại Niết Bàn,
Sáng tròn thường tịch chiếu,
Phàm phu gọi là chết,
Ngoại đạo chấp đoạn diệt.
Những người tu nhị thừa,
Cho đó là vô tác.
Thấy đều do tình thức,
Sáu mươi hai kiến chấp. (1)
Vọng lập tên hư giả,
Đâu phải nghĩa chơn thật.
Chỉ có người kiến tánh,
Thông đạt chẳng lấy bỏ,
Vì biết pháp ngũ uẩn.
Vớ cái ngã trong uẩn,
Cả hiện tượng thế giới,
Mỗi sắc tướng âm thanh,
Bình đẳng như mộng huyễn,
Chẳng phân biệt thánh phàm,
Chẳng cho là Niết Bàn.

Nhị biên tam tế dứt. (Nhị biên: đối đãi biên kiến; tam tế: quá khứ hiện tại, vị lai).

Thường ứng các căn dụng, (2)

Mà chẳng khởi dụng tướng,

Phân biệt tất cả pháp, (3)

Chẳng khởi phân biệt tướng.

Niết Bàn vốn phi vật,

Lửa gió dụng chẳng được.

Chơn vui thường tịch diệt,

Tướng Niết Bàn như thế,

Nay ta gượng nói ra,

Khiến người bỏ tà kiến.

Chớ hiểu theo lời nói,

Mới cho biết ít phần.

Chí Đạo nghe xong đại ngộ, vui mừng đánh lễ lui ra.

GHI CHÚ :

(1) 62 kiến chấp: Tứ cú x ngũ uẩn = 20, 20 x tam tế = 60, 60 + thêm Hữu và Vô (nguồn gốc của tất cả nhị biên đối đãi) = 62. Tất cả kiến chấp đều không ở ngoài 62 kiến chấp này.

(2) Thường ứng các căn dụng, mà chẳng khởi dụng tướng: Thường ứng là tả sự dụng của tự tánh chẳng tác ý, như bóng hiện trong gương, luôn luôn như thế. Ví như dùng cơm chỉ là dùng cơm, chẳng có năng sở, nên nói Thường ứng các căn dụng, mà chẳng khởi dụng tướng. Còn dụng tướng thì có tác ý, nên có năng sở, cho ta là năng dùng, cơm là sở dùng.

(3) Phân biệt tất cả pháp, chẳng khởi phân biệt tướng: Phân biệt tất cả pháp mà chẳng tác ý ví như cơm chỉ là cơm, nước chỉ là nước, còn phân biệt tướng là có tác ý, nên có cơm ngon cơm dở, nước trong nước đục.

Hành Tư Thiên Sư, họ Lưu, sanh ở An Thành, tỉnh Kiết Châu. Nghe nói Tào Khê giáo pháp thịnh hành, bèn đến tham lễ, hỏi: Nên làm việc gì để khỏi lọt vào giai cấp? **Sư hỏi:** Người đã từng làm việc gì? **Đáp:** Thánh đế cũng chẳng làm. **Sư hỏi:** Lọt vào giai cấp nào? **Đáp:** Thánh đế còn chẳng làm, giai cấp nào mà có! Sư rất trọng, cho là pháp khí, cho làm quản chúng. **Một hôm Sư nói:** Người nên hoá độ một nơi, chớ cho đoạn dứt giáo pháp đốn ngộ này.

Hành Tư Thiên Sư đã đắc pháp, bèn về núi Thanh Nguyên ở Kiết Châu hoằng pháp, sau được vua sắc phong, hiệu là **Hoằng Tế Thiên Sư**.

Hoài Nhượng Thiên Sư, họ Đỗ ở Kim Châu. Lúc ban đầu đến lễ An Quốc Sư ở Tung Sơn, An Quốc Sư sai đến Tào Khê tham vấn. Nhượng đến lễ bái. **Sư hỏi:** Từ đâu đến? **Đáp:** Tung Sơn. **Sư hỏi:** Cái vật gì mà đến như vậy? Nhượng trả lời chẳng được, nổi nghi tình trải qua tám năm, sau nói với Sư: Nói tựa như một vật thì chẳng đúng. **Sư hỏi:** Còn có thể tu chứng chăng? **Đáp:** Tu chứng thì chẳng phải không, ô nhiễm thì chẳng thể được. Sư ấn chứng rằng: Chỉ cái chẳng ô nhiễm này chư Phật đều hộ niệm, người đã như vậy, ta cũng như vậy. Nhượng hoát nhiên đại ngộ, bèn làm thị giả bên Sư mười lăm năm, ngày càng thấu triệt huyền chỉ thâm sâu. Sau đến núi Nam Nhạc, rộng truyền Thiên Tông, được vua sắc phong, hiệu **Đại Huệ Thiên Sư**.

Vĩnh Gia Huyền Giác Thiên Sư, họ Đới quê ở Ôn Châu. Thuở nhỏ tu học Kinh Luận, chuyên về pháp môn chỉ quán của Thiên Thai Tông, nhân xem Kinh Duy Ma Cật phát minh tâm địa (kiến tánh). Bỗng gặp đệ tử của Sư là Huyền Sách đến thăm, luận đàm với nhau; thấy lời nói của Huyền Giác khế hợp với Chư Tổ, **Huyền Sách hỏi:** Thượng Tọa đắc pháp nơi Thầy nào? **Đáp:** Tôi nghe giảng Kinh Luận Đại Thừa, mỗi mỗi đều có Thầy truyền thừa, sau xem Kinh Duy Ma Cật ngộ tự tâm Phật, nhưng chưa có Thầy ấn chứng. **Huyền Sách nói:** Trước thời Phật Oai Âm Vương thì được, sau thời Phật Oai Âm Vương, không Thầy mà tự ngộ, ấy đều là thiên nhiên ngoại đạo. **Giác nói:** Vậy xin nhờ Thượng Tọa vì tôi ấn chứng. Sách nói: Lời tôi chẳng đáng kể, ở Tào Khê nay có Lục Tổ Đại Sư, các nơi đều tụ tập đến đó để thọ pháp, hễ đi thì cùng nhau đi. Huyền Giác bèn cùng với Huyền Sách đến tham vấn. Khi đến gặp Sư, Huyền Giác đi nhiều ba vòng rồi đứng lại chống tích trượng. **Sư nói:** Bạc Sa môn phải đầy đủ ba ngàn oai nghi, tám vạn tế hạnh, Đại Đức từ đâu đến mà sanh đại ngã mạn! **Giác đáp:** Sanh tử việc lớn, vô thường nhanh chóng. **Sư nói:** Sao chẳng thể cứu (tham cứu) cái pháp vô sanh, liễu ngộ cái chẳng nhanh chóng ấy ư? **Đáp:** Thể tức vô sanh, liễu vốn chẳng chóng. Sư bèn ấn chứng: Đúng thế, đúng thế! Lúc bấy giờ Huyền Giác mới trang nghiêm lễ bái, giây lát sau liền từ giả. **Sư nói:** Sao về chóng thế? **Đáp:** Tự vốn chẳng động, há có chóng sao?" **Sư hỏi:** Ai biết chẳng động? **Đáp:** Hoà Thượng tự sanh phân biệt. **Sư nói:** Người thật được ý vô sanh. **Đáp:** Vô sanh há có ý sao? **Sư hỏi:** Không ý ai biết phân biệt? **Đáp:** Phân biệt cũng chẳng tác ý. **Sư nói:** Lành thay! Hãy ở lại một đêm. Người thời ấy tôn Huyền Giác là Nhất Túc Giác. Về sau Giác soạn bài Chứng Đạo Ca thịnh hành khắp thế gian. Sau được sắc phong là **Vô Tướng Đại Sư**, người đời tôn là Chơn Giác.

Thiền Giả Trí Hoàng, tham học với Ngũ Tổ, tự cho mình đã được chánh thọ (chánh định), bèn chấp ngồi mãi trong am hơn hai mươi năm. Đệ tử của Sư là Huyền Sách hành cước đến Hà Bắc, nghe tên Trí Hoàng, liền đến am hỏi thăm. Ông ở đây làm gì? Hoàng nói: Nhập định. Sách hỏi: Ông nói nhập định, là có tâm nhập hay là không tâm nhập? Nếu nói không tâm nhập thì tất cả loài vô tình, cây cối ngói đá đều phải được định; nếu nói có tâm nhập thì tất cả loài hữu tình cũng đều được định. Hoàng nói: Ta đang lúc nhập định chẳng thấy có cái tâm CÓ và KHÔNG. Sách nói: Chẳng thấy có cái tâm CÓ và KHÔNG tức là thường định, đâu có xuất nhập? Hễ có xuất nhập thì chẳng phải đại định. Hoàng không trả lời được, một lúc sau mới hỏi: Thượng Tọa nói pháp ai? Sách nói: Thầy tôi là Tào Khê Lục Tổ Đại Sư. Hoàng hỏi: Lục Tổ lấy gì làm thiền định? Sách nói: thầy tôi nói: tự tánh huyền diệu trạm nhiên, viên tròn tịch diệt, thể dụng như như, ngũ uẩn vốn không, lục trần phi thật, chẳng xuất chẳng nhập, chẳng định chẳng loạn, tánh thiền vô trụ, chẳng trụ nơi thiền tịch, tánh thiền vô sanh, chẳng khởi thiền tướng (chẳng tác ý cho là thiền), tâm như hư không, cũng chẳng có cái số lượng của hư không. Hoàng nghe nói như vậy bèn đến lễ Sư. Sư hỏi: Thượng Tọa từ đâu đến? Hoàng thuật lại nhân duyên gặp Huyền Sách. Sư nói: Thật đúng như Huyền Sách nói. Người hễ tâm như hư không, chẳng chấp vào không, ứng dụng vô ngại, động tịnh vô tâm (chẳng tác ý), thánh phàm đều quên, năng sở đều diệt, tánh tướng như như, thì không lúc nào chẳng phải định vậy. Trí Hoàng do đó đại ngộ, cái tâm sở đắc từ hai mươi năm đến nay đều tan rã chẳng còn hình bóng. Sau từ giã Sư về nơi Hà Bắc hoằng pháp, khai hoá tứ chúng.

Có một đồng tử tên là Thần Hội, họ Cao, ở Tương Dương. Lúc mười ba tuổi từ chùa Ngọc Tuyền đến tham lễ. Sư nói: Tri thức từ xa đến khổ nhọc, có đem theo cái bản lai đến chẳng? Nếu có bản lai thì phải biết chủ nhơn, thử nói xem! Hội đáp: Lấy vô trụ làm bản, cái thấy tức là chủ. Sư nói: Sa di này hay nói càn! Hội lại hỏi: Hoà Thượng tọa thiền thấy hay chẳng thấy? Sư cầm cây gậy đánh cho ba cái, hỏi: Ta đánh người có đau hay chẳng đau? Đáp: Cũng đau cũng không đau. Sư nói: Ta cũng thấy cũng chẳng thấy! Hội: Thế nào là cũng thấy cũng chẳng thấy? Sư nói: Cái thấy của ta, thường thấy lỗi của tự tâm, chẳng thấy phải quấy tốt xấu của người, cho nên cũng thấy cũng chẳng thấy. Người nói cũng đau cũng chẳng đau là thế nào? Nếu chẳng đau thì đồng với cỏ đá, nếu đau thì đồng với phàm phu, liền khởi sân hận. Người vừa hỏi thấy, không thấy là nhị biên (đôi đũa), nói đau, không đau là sanh diệt, tự tánh người còn chẳng tự thấy mà dám đùa người khác! Thần Hội bèn lễ bái cầu xin sám hối. Sư lại nói: Người nếu tâm mê chẳng thấy, cần phải hỏi thiện tri thức để chỉ đường, người nếu tâm ngộ tức tự thấy tánh, phải y

pháp tu hành. Nay người mê chẳng thấy tự tâm, lại đến hỏi ta thấy hay không thấy, ta thấy tự ta biết, chẳng dính dáng cái mê của người, người nếu tự thấy, cũng chẳng dính dáng cái mê của ta, sao chẳng tự thấy tự biết, mà lại hỏi ta thấy hay chẳng thấy! Thần Hội lại lễ thêm hơn trăm lạy, xin sám hối tội lỗi, ân cần hầu hạ bên Sư chẳng rời. **Một hôm Sư bảo chúng:** Ta có một vật, chẳng đầu chẳng đuôi, chẳng danh chẳng tự, chẳng lưng chẳng mặt, các người có biết chẳng? **Thần Hội bèn ra nói:** Ấy là bốn nguyên của chư Phật, Phật tánh của Thần Hội. **Sư nói:** Đã nói với người là chẳng danh chẳng tự, người bèn gọi là bốn nguyên Phật tánh, người sau này dầu cho có ra hoàng pháp cũng chỉ thành một môn đồ tri giải mà thôi. Sau khi Lục Tổ viên tịch, Thần Hội vào trong Kinh thành Lạc Dương, rộng truyền đốn giáo của Tào Khê, soạn bộ Hiền Tông Ký, thịnh hành nơi đời, hiệu là **Hà Trạch Thiên Sư.**

Tăng hỏi Sư: Ý chỉ của Huỳnh Mai người nào được? **Sư đáp:** Người hiểu Phật pháp được. **Hỏi:** Hoà Thượng có được chẳng? **Đáp:** Ta chẳng hiểu Phật pháp.

Một hôm, Sư muốn giặt cái y của Ngũ Tổ truyền thọ mà xung quanh không có suối tốt, nên đi đến cách sau chùa năm dặm, thấy có núi rừng xanh biếc, thoai khí vòng quanh (thoai khí là triệu chứng tốt lành hiện trên không khí, nhưng phải là người có pháp nhãn mới thấy được.) Sư động tích tượng xuống đất, nước suối ngay đó trào ra, chảy thành cái ao. Sư quỳ trên đá mà giặt y. Có vị Tăng ở Tây Thục tên là Phương Biện đến lễ Sư, **Sư hỏi:** Thượng Tọa làm nghề gì? **Đáp:** Thọ đắp tượng. **Sư nghiêm mặt lại nói:** Người thử đắp ta xem! Biện ngơ ngác, qua mấy ngày sau đắp xong chơn tượng, cao bảy tấc, nét mặt tánh tình đều được tỏ bày khéo léo. Sư cười nói: Người khéo tánh đắp tượng mà chẳng hiểu tánh Phật. Sư rờ đầu thọ ký, dặn phải trọn làm phước điền cho trời người; rồi lấy y mà trả công. Biện chia y làm ba phần: một phần đắp lên pho tượng, một phần tự giữ lấy, một phần lấy lá cây kè gói lại, xong chôn dưới đất, nguyện rằng: Cho tôi đời sau được y này, làm trụ trì nơi đây, xây dựng lại chùa chiền. Đến năm thứ tám, niên hiệu Gia Hữu đời Nhà Tống (1056-1063, cách đó 380 năm), có vị Tăng tên là Duy Tiên đến đó tu sửa lại chùa chiền, đào đất được y còn như mới. Pho tượng của Sư còn giữ ở chùa Cao Tuyền.

Có vị Tăng đem bài kệ của Ngọa Luân thiên sư lập lại với Sư, Kệ rằng:

Ngọa Luân hữu kỹ lưỡng,
Năng đoạn bá tư tưởng.

Đôi cảnh tâm bất khởi,
Bồ đề nhứt nhứt trường.

Dịch nghĩa:

Ngoạ Luân có bản lãnh,
Dứt được trăm tư tưởng.
Đôi cảnh tâm chẳng khởi,
Bồ đề luôn luôn trường.

Sư nghe xong nói: Kệ này chưa rõ tâm địa, nếu theo đó mà hành thì lại thêm trói buộc. Do đó khai thị một bài kệ:

Huệ Năng một kỹ lưỡng,
Bất đoạn bá tư tưởng.
Đôi cảnh tâm số khởi,
Bồ đề tác ma trường.

Dịch nghĩa:

Huệ Năng không bản lãnh,
Chẳng dứt trăm tư tưởng.

Bồ đề làm sao trường!

---o0o---

Phẩm Đốn Tiệm Thứ Tám

Lúc Sư hoằng pháp tại chùa Bửu Lâm, Tào Khê, ở miền Nam, thì Thần Tú Đại Sư tại chùa Ngọc Tuyền, Kinh Nam, ở miền Bắc. Thời ấy hai tông thịnh hành, người đời xưng là Nam Năng, Bắc Tú, nên có Nam Bắc đốn tiệm hai tông, mà người học đạo chẳng biết tông chỉ của Nam Bắc như thế nào. **Sư bảo chúng:** Pháp vốn một tông mà người có Nam Bắc; pháp chỉ một thứ nhưng sự thấy có nhanh chậm. Sao gọi là đốn tiệm? Pháp chẳng đốn tiệm, theo căn tánh con người thì có lợi độn, nên gọi đốn tiệm. Nhưng đồ chúng của Thần Tú thường hay khinh chê Tổ Sư ở miền Nam là người chẳng biết chữ, đâu có gì hay? **Thần Tú nói:** Lục Tổ đắc Vô Sư Trí, triệt ngộ pháp tối thượng thừa, ta chẳng bằng được. Vả lại được Thầy ta Ngũ Tổ thân truyền y pháp, đâu phải khi không mà được! Ta tiếc chẳng thể đi xa để được thân cận, uống chịu quốc ân. Các người chớ bị kẹt nơi đây, nên đi đến Tào Khê để tham học. Một hôm, Thần Tú sai môn đồ Chí Thành: Người thông minh có trí, hãy thay ta đến Tào Khê nghe pháp, tận tâm ghi nhớ các điều thấy nghe, về lập lại cho ta. Chí Thành vâng lời, bèn đến Tào Khê, theo chúng tham học mà chẳng nói từ chỗ nào đến. Lúc đó Sư bảo chúng: Nay có kẻ trộm pháp đang ẩn trong hội này. Chí Thành bèn bước ra lễ bái, bạch rõ nguyên do. **Sư**

nói: Người từ Ngọc Tuyền đến tức là mật thám vậy. **Đáp:** Chẳng phải. **Sư nói:** Sao lại chẳng phải? **Đáp:** Lúc chưa nói ra thì phải, nói ra rồi thì chẳng phải. **Sư hỏi:** Thầy người lấy gì để dạy chúng? **Đáp:** Thầy tôi thường khuyên dạy chúng trụ tâm quán tịnh, ngồi mãi chẳng nằm. **Sư nói:** Trụ tâm quán tịnh là bệnh chứ chẳng phải thiền, ngồi mãi là trói thân, với đạo có ích lợi gì? Hãy nghe kệ đây:

Sanh lai tọa bất ngoạ,
Tử khứ ngoạ bất tọa.
Nguyên thị xú cốt đầu,
Hà vi lập công khoá.

Dịch nghĩa:

Lúc sống thì ngồi chẳng nằm,
Lúc chết thì nằm chẳng ngồi.
Vốn là đồng xương hôi thúi,
Đâu thể thành lập công phu?

Chí Thành lại lễ **Sư**: Đệ tử ở nơi Thần Tú Đại **Sư** học đạo chín năm mà chẳng được khế ngộ, nay nghe Hoà Thượng một lời liền khế ngộ bản tâm. Sanh tử của đệ tử là việc lớn, xin Hoà Thượng từ bi chỉ dạy thêm. **Sư nói:** Ta nghe nói Thầy người dạy người học pháp: giới, định, huệ; chẳng biết hành tướng giới định huệ như thế nào, hãy nói thử xem. **Chí Thành nói:** Thần Tú Đại **Sư** nói: những điều ác chớ làm gọi là giới, những điều lành phụng hành gọi là huệ, ý căn tự trong sạch gọi là định. Đại **Sư** dạy như thế, chưa biết Hoà Thượng lấy pháp gì để dạy người? **Sư nói:** Nếu nói có pháp dạy người ấy là dối người, ta chỉ tùy theo căn cơ để mở trói, giả danh tam muội. Như giới định huệ của Thầy người thật là bất khả tư nghì, giới định huệ của ta lại khác. **Hỏi:** Giới định huệ chỉ nên có một, sao lại có khác? **Sư nói:** Giới định huệ của Thầy người độ người đại thừa, giới định huệ của ta tiếp người tối thượng thừa, chỗ ngộ giải chẳng đồng nên sự thấy có nhanh chậm. **Hãy nghe ta nói**, xem có giống Thầy người chẳng! Ta thuyết pháp chẳng lià tự tánh, lià tánh thuyết pháp, khiến cho tự tánh thường mê, ấy là tướng thuyết. Nên biết tất cả pháp đều từ tự tánh khởi dụng, ấy là chơn pháp của giới định huệ vậy. Hãy nghe kệ đây:

Tâm địa vô phi tự tánh giới,
Tâm địa vô si tự tánh huệ,
Tâm địa vô loạn tự tánh định.
Bất tăng bất giảm tự kim cương,
Thân khứ thân lai bốn tam muội.

Dịch nghĩa:

Tâm địa chẳng quấy tự tánh giới,
Tâm địa chẳng si tự tánh huệ,
Tâm địa chẳng loạn tự tánh định,

Tâm địa chẳng loạn tự tánh định.
Chẳng thêm chẳng bớt tự như như,
Thân đến thân đi vốn tam muội.
Chí Thành nghe xong cảm tạ, trình kệ rằng:
Ngũ uẩn huyễn thân,
Huyễn hà cứu cánh.
Hồi thú chơn như,
Pháp hườn bất tịnh.

Dịch nghĩa:

Ngũ uẩn thân huyễn hoá,
Huyễn đâu có cứu cánh.
Trở về với chơn như,
Chấp pháp vẫn chẳng tịnh (chẳng thanh tịnh)

Sư cho là đúng, lại bảo **Chí Thành**: Giới định huệ của Thầy người dạy người căn khí nhỏ, giới định huệ của ta dạy người căn khí lớn. Nếu ngộ được tự tánh, cũng chẳng lập Bồ Đề Niết Bàn, cũng chẳng lập giải thoát tri kiến, chẳng có một pháp có thể đắc, như thế mới được kiến lập vạn pháp. Nếu thấu lý này, cũng gọi là Bồ Đề Niết Bàn, cũng gọi là giải thoát tri kiến. Người kiến tánh lập cũng được, chẳng lập cũng được, đi lại tự do, chẳng trê chẳng ngại, cần dùng liền làm, cần nói liền đáp (làm và nói đều chẳng tác ý), khắp hiện hoá thân chẳng lià tự tánh, tức được thần thông tự tại, du hí tam muội, gọi là kiến tánh. Chí Thành lại bạch: Thế nào là nghĩa Chẳng lập? **Sư nói**: Tự tánh chẳng quý chẳng si chẳng loạn, niệm niệm quán chiếu Bát Nhã, thường lià pháp tướng, tự do tự tại, thuận nghịch đều được, có gì để lập? Tự tánh tự ngộ, đốn ngộ đốn tu, cũng chẳng thứ tự, cho nên chẳng lập tất cả pháp, các pháp tịch diệt, đâu có thứ lớp? Chí Thành lễ bái, nguyện làm thị giả hầu hạ sớm chiều.

Tăng Chí Triệt, họ Trương tên Hành Xương, người ở Giang Tây, thuở nhỏ tánh hào hiệp. Lúc ấy Nam Bắc chia ra hai tông, tuy Lục Tổ và Thần Tú Đại Sư không phân chia bỉ thử, nhưng đồ chúng lại cạnh tranh với nhau sanh lòng ưa ghét, mà môn đồ bên Bắc Tông tự lập Thần Tú làm Tổ thứ 6, lại sợ người đời biết được sự truyền y của Ngũ Tổ, nên sai Hành Xương đến ám sát Lục Tổ. Sư tâm thông đã biết việc này, bèn lấy mười lượng vàng để nơi ghé ngồi. Lúc tối Hành Xương lén vào thất muốn ám sát. Sư đưa cốc cho chém. Hành Xương cầm kiếm chém ba lần, chẳng gây vết thương. **Sư nói**: Chánh kiến (kiếm) chẳng tà, tà kiến (kiếm) chẳng chánh (theo Hán tự, chữ kiến với chữ kiếm khác chữ đồng âm, ở đây là một lời hai nghĩa), chỉ nợ người vàng, chẳng nợ người mạng. Hành Xương kinh sợ ngã xỉu, một hồi lâu mới tỉnh dậy, ăn năn cầu xin sám hối, bèn xin xuất gia. Sư đưa vàng cho

và dặn: Ngươi hãy đi, sợ đồ chúng biết được sẽ sát hại ngươi, để ngày khác ngươi thay đổi hình dạng rồi trở lại, ta sẽ cho thỏa nguyện. Hành Xương nghe lời, nửa đêm trốn đi, sau ở nơi khác xuất gia. Một hôm nhớ đến lời dặn của Sư, bèn từ xa đến tham lễ. **Sư nói:** Ta chờ ngươi đã lâu, sao đến trễ vậy? **Hành Xương nói:** Ngày trước được Hoà Thượng xá tội, nay dù xuất gia khổ hạnh, nhưng khó mà báo ơn, chỉ mong được Hoà Thượng truyền pháp để độ chúng sanh. Đệ tử xem Kinh Niết Bàn, chưa hiểu cái nghĩa thường và vô thường, xin Hoà Thượng từ bi giải thích sơ lược. **Sư nói:** **Vô thường tức Phật tánh, có thường tức cái tâm phân biệt tất cả pháp thiện ác vậy.** **Hành Xương nói:** Lời của Hoà Thượng rất nghịch lời văn trong Kinh. **Sư nói:** Ta được truyền tâm ấn Phật, đâu dám nghịch ý Kinh! **Hành Xương nói:** **Kinh nói Phật tánh là thường, Hoà Thượng lại nói là vô thường.** Các pháp thiện ác cho đến Bồ đề tâm đều là vô thường, Hoà Thượng lại nói là thường, ấy là trái nghịch nhau, khiến đệ tử lại thêm nghi ngờ. **Sư nói:** Xưa kia ta nghe Ni Vô Tận Tạng tụng qua một lần Kinh Niết Bàn, bèn vì Ni giải thuyết, chẳng có một chữ một nghĩa không đúng với lời văn trong Kinh, cho đến nay vì ngươi mà thuyết, trước sau chẳng khác. **Hành Xương nói:** Đệ tử căn tánh ngu muội, xin Hoà Thượng khai thị tỉ mỉ. **Sư nói:** **Ngươi biết chăng, Phật tánh nếu thường còn nói gì về các pháp thiện ác; cho đến tận kiếp cũng chẳng một người phát Bồ đề tâm, nên ta nói vô thường, ấy chính là cái đạo chơn thường do Phật thuyết vậy.** Hơn nữa, tất cả các pháp nếu vô thường thì mỗi mỗi đều có tự tánh riêng biệt để lãnh thọ sanh tử, vậy thì tánh chơn thường khắp nơi lại có chỗ thiếu sót, nên ta nói thường, ấy chính là nghĩa chơn vô thường của Phật. Phật vì kẻ phạm phu tà đạo chấp nơi tà thường, những người nhị thừa từ nơi thường, suy ra vô thường, cộng thành tám thứ điên đảo, nên trong Kinh Niết Bàn liễu nghĩa phá những thiên kiến của họ để tỏ bày tứ đức của Niết Bàn: chơn thường, chơn lạc, chơn ngã, chơn tịnh. Ngươi nay theo lời trái nghĩa, lấy đoạn diệt vô thường và chấp thường là cố định, mà hiểu lầm lời nói sau cùng viên tròn vi diệu của Phật, dấu cho xem Kinh ngàn lần, có ích gì đâu? Hành Xương hoá nhiên đại ngộ, nói kệ rằng:

Nhân thủ vô thường tâm,
Phật thuyết hữu thường tánh.
Bất tri phương tiện giả,
Du xuân trì thập lịch.
Ngã kim bất thi công,
Phật tánh nhi hiện tiền.
Phi Sư tương thọ dữ,
Ngã diệt vô sở đắc.

Dịch nghĩa:

Vì giữ tâm vô thường,
Phật nói tánh có thường.
Kẻ chẳng biết phương tiện,
Như mò sỏi tưởng vàng,
Nay ta chẳng tác ý,
Phật tánh tự hiện tiền,
Chẳng phải do thầy cho.

Ta cũng vô sở đắc. Sư nói: Người nay đã triệt ngộ, nên đổi tên Trí Triệt. Trí Triệt lễ tạ lui ra.

LƯỢC GIẢI: Lời của chư Phật chư Tổ chỉ tạm dùng để phá chấp: nói thường là để phá chấp vô thường, nói vô thường là để phá chấp thường, chớ không có nghĩa thật. Nên Kinh Lăng Nghiêm nói: Hễ là lời nói thì đều chẳng có nghĩa thật. Phẩm tựa đã chỉ rõ Phật tánh phi thường phi vô thường, do đó mặc dù lời Tổ với lời Phật trái nghịch nhau, nhưng ý Tổ với ý Phật chẳng khác là nghĩa này vậy.

Sư thấy môn đồ các tông tụ tập dưới Pháp toà, đều khởi ác ý vẫn nạn. Sư thương xót cho họ nên bảo rằng: Người học đạo cần phải dứt trừ cho sạch tất cả thiện niệm ác niệm, cho đến chẳng còn chỗ để gắn tên, rồi lại gắn tên nơi tự tánh; tự tánh vốn bất nhị, gọi là thật tánh. Từ nơi thật tánh mới kiến lập tất cả giáo môn. (Như vậy, Pháp môn của các tông dù có khác, nhưng đều cùng xuất phát từ một nguồn, vốn chẳng cao thấp, người học đạo chớ nên tranh giành hơn thua mà trái nghịch với đạo). Còn Pháp đốn giáo này thì cần phải ngay đó (chẳng tác ý) tự ngộ tự thấy mới được. Đại chúng nghe xong thầy đều đánh lễ, thờ Sư làm Thầy.

---o0o---

Phẩm Hộ Pháp Thứ Chín

Ngày rằm tháng giêng niên hiệu Thần Long nguyên niên, vua Trung Tôn và Võ Tắc Thiên ban chiếu rằng: Trẫm mời An Quốc Sư và Thần Tú Thiên Sư hai vị vào cung cúng dường, thừa lúc muôn việc nhàn rảnh để nghiên cứu đạo nhất thừa. Hai Sư khiêm nhượng rằng: Ở miền Nam có Huệ Năng Thiên Sư được Ngũ Tổ mật phó y pháp, truyền Phật tâm ấn, xin mời Sư đến để hỏi. Nay sai nội thị Tiết Giản lãnh chiếu đến rước thỉnh, nguyện Sư từ bi thương xót, mau đến kinh thành. Sư dâng biểu cáo bệnh khước từ và xin được trọn đời ở trong núi rừng. Tiết Giản hỏi: Các thiền đức nơi kinh thành đều nói là

muốn được ngộ đạo phải ngồi thiền tập định, nếu không nhờ thiền định mà mong được giải thoát thì chưa hề có vậy. Chưa biết cách dạy bảo của sư như thế nào? **Sư nói:** Đạo do tâm ngộ chẳng tại tọa. Kinh nói Nếu nói Như Lai có nằm có ngồi, ấy là kẻ hành tà đạo. Tại sao vậy? Vì tự tánh chẳng có chỗ đến, cũng chẳng có chỗ đi, chẳng sanh chẳng diệt, gọi là Như Lai Thanh Tịnh Thiên. Chư pháp không-tịch là Như Lai Thanh Tịnh Tọa, cứu cánh chẳng có một pháp để chứng đắc, hướng chi là ngồi! **Tiết Giản nói:** Đệ tử về Kinh, Hoàng Đế ắt hỏi, xin Sư từ bi chỉ thị tâm yếu, đệ về triều đình tâu lại hai vua và người học đạo ở kinh thành, thí như một ngọn đèn mỗi cho trăm ngàn ngọn, khiến kẻ tối đều sáng, dùng sáng truyền sáng, sáng mãi chẳng hết. **Sư nói:** Đạo chẳng sáng tối, sáng tối là nghĩa sanh diệt. Sáng mãi chẳng hết, cũng phải có lúc hết, vì sáng tối là đối đãi lập danh, nên Kinh Duy Ma Cật nói: Pháp chẳng thể so sánh, vì chẳng đối đãi vậy. **Tiết Giản nói:** Sáng dụ cho trí huệ, tối dụ cho phiền não, người tu đạo nếu không lấy trí huệ để chiếu phá phiền não thì cái sanh tử đã từ vô thủy, dựa vào đâu để ra khỏi? **Sư nói:** Phiền não tức Bồ đề, chẳng hai chẳng khác. Nếu nói lấy trí huệ để chiếu phá phiền não, ấy là kiến giải của kẻ nhị thừa, người đại căn thượng trí thì chẳng như vậy. **Hỏi:** Thế nào là kiến giải của người đại thừa? **Sư nói:** Sáng với chẳng sáng, phàm phu thấy có nhị, người trí liễu đạt tánh ấy bất nhị, tánh bất nhị tức là thật tánh vậy. Thật tánh ở nơi phàm ngu mà chẳng bớt, nơi thánh hiền mà chẳng thêm; trụ nơi phiền não mà chẳng loạn, ngay nơi thiền định mà chẳng tịch, chẳng đoạn chẳng thường, chẳng đi chẳng đến, chẳng phải ở giữa, cũng chẳng bên trong bên ngoài, chẳng sanh chẳng diệt, tánh tướng như như, thường trụ chẳng biến đổi, ấy gọi là đạo. **Hỏi:** Sư nói chẳng sanh chẳng diệt, vậy đâu khác với ngoại đạo! **Đáp:** Ngoại đạo nói chẳng sanh chẳng diệt, là dùng diệt để dẹp sanh, dùng sanh để tỏ diệt, sanh nơi chẳng sanh, diệt nơi chẳng diệt. Ta thuyết chẳng sanh chẳng diệt là: tự vốn chẳng sanh, nay cũng chẳng diệt, cho nên khác với ngoại đạo. Nếu người muốn biết tâm yếu, nên đối với các pháp thiện ác đều chớ suy lường, tự nhiên được tâm thể thanh tịnh, trạm nhiên thường tịch, diệu dụng hằng sa. **Tiết Giản** được chỉ dạy, hoát nhiên đại ngộ, lễ bái từ giả về kinh, dâng biểu tâu thuật lại lời nói của Sư. Ngày 3 tháng 9 năm ấy, vua ban chiếu khen ngợi rằng: Thiền Sư cáo bệnh khước từ, đã vì Trẫm tu hành, làm phước điền cho chúng sanh. Sư như Ngài Duy Ma Cật, cáo bệnh ở thành Tỳ Da để xiển dương đại thừa, truyền Phật tâm ấn, thuyết pháp bất nhị. **Tiết Giản** truyền đạt lại tri kiến Như Lai của Sư chỉ dạy, cũng là do Trẫm tích tụ phước đức, kiếp trước đã gieo trồng thiện căn, nên được gặp Sư xuất hiện cùng đời, đón ngộ pháp tối thượng thừa, cảm đội ơn Sư chẳng thể nào quên. Nay dâng chiếc Cà sa và bình bát thủy tinh, sai quan thứ sử Thiều Châu tu sửa lại chùa chiến, sắc phong cho nơi ở cũ của Sư (ở Tân Châu) là Quốc Ân Tự.

Phẩm Phó Chúc Thứ Mười

Một hôm Sư gọi các đệ tử như Pháp Hải, Chí Thành, Pháp Đạt, Thần Hội, Trí Thường, Trí Thông, Chí Triệt, Chí Đạo, Pháp Trân, Pháp Như nói: Các người chẳng như người khác, sau khi ta viên tịch, mỗi người làm Thầy một nơi. Nay ta dạy các người cách thuyết pháp chẳng đánh mất bản tông. Trước tiên phải y theo pháp môn TAM KHOA, dùng ba mươi sáu pháp đối, ra vào (khai thị bằng lời nói hay cử chỉ) thường lià nhị biên, thuyết tất cả pháp chẳng lià tự tánh. Thí như có người hỏi pháp, ý nghĩa lời nói song song, đến và đi làm nhân với nhau, đều dùng pháp đối. Nếu không có đối đãi thì ba pháp nhị biên và trung đạo đều dứt, chẳng còn chỗ để nương tựa. Pháp môn Tam Khoa là gì? Là ÂM, NHẬP, GIỚI: ÂM là ngũ âm; gồm sắc, thọ, tưởng, hành, thức. NHẬP có mười hai: bên ngoài lục trần, gồm sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp, bên trong lục căn, gồm nhãn, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý. GIỚI có mười tám: gồm lục căn, lục trần, lục thức. Tự tánh bao hàm vạn pháp, gọi là Hàm Tạng Thức. Nếu khởi niệm suy lường tức là chuyển thức, khiến sanh lục thức, ra cửa lục căn, tiếp xúc lục trần. Như vậy mười tám giới đều từ tự tánh khởi dụng, tự tánh nếu tà thì khởi mười tám tà, tự tánh nếu chánh thì khởi mười tám chánh, niệm ác dụng tức chúng sanh dụng, niệm thiện dụng tức Phật dụng. Dụng bằng cách nào? Là do tự tánh lập ra pháp đối: Ngoại cảnh vô tình có năm đối: Trời đối đất, nhật đối nguyệt, sáng đối tối, âm đối dương, thủy đối hỏa, ấy là năm đối. Pháp tướng ngôn ngữ có mười hai đối: ngữ đối pháp, hữu đối vô, hữu sắc đối vô sắc, hữu tướng đối vô tướng, hữu lậu đối vô lậu, sắc đối không, động đối tịnh, thanh đối trược, phàm đối thánh, tăng đối tục, già đối trẻ, lớn đối nhỏ, ấy là mười hai đối. Tự tánh khởi mười chín đối: dài đối ngắn, tà đối chánh, si đối huệ, ngu đối trí, loạn đối định, từ đối độc, giới đối quấy, trực đối khúc, thật đối hư, chông gai đối bằng phẳng, phiền não đối bồ đề, thường đối vô thường, bi đối hại, hỷ đối sân, bố thí đối bôn xén, tiến đối lui, sanh đối diệt, pháp thân đối sắc thân, hoá thân đối báo thân, ấy là mười chín đối vậy. Ớ Sư bảo: ẹBa mươi sáu pháp đối này nếu biết dùng thì thấu đạo và tất cả Kinh Pháp, ra vào thường lià nhị biên. Dụng của tự tánh chẳng cần tác ý, nói năng với người, ngoài thì ở nơi tướng lià tướng, trong thì nơi không lià không. Nếu trọn chấp tướng thì sanh tướng tà kiến, nếu trọn chấp không thì sanh tướng vô minh. Kẻ chấp không hay phỉ báng Kinh Phật, cho là chẳng cần văn tự, đã nói chẳng cần văn tự thì con người cũng không nên có lời nói, cái lời nói tức là tướng văn tự. Lại nói Đạo ngay thẳng chẳng lập văn tự, thật ra hai chữ chẳng lập cũng là văn tự

vậy! Vừa nghe người thuyết pháp, liền phỉ báng cho là dính mắc văn tự, các người phải biết, tự mê còn đỡ, lại phỉ báng Kinh Phật. Chớ nên phỉ báng Kinh, để tạo nhiều tội chướng. Nếu chấp tướng bên ngoài mà vọng lập phương pháp để cầu chơn, hoặc rộng lập đạo tràng, nói các lỗi lầm của CÓ và KHÔNG, những người như vậy nhiều kiếp chẳng thể kiến tánh. Các người phải dạy người theo pháp tu hành, chớ nên trăm điều chẳng nghĩ, làm cho đạo tánh bị ngăn ngại. Nếu thuyết pháp dạy người, chớ nên nói ẹ tự tánh vốn chẳng cần tu chứng, nói như vậy e rằng kẻ mê chẳng hiểu, lại sanh tà kiến. Chỉ nên dạy người theo pháp tu hành, hành pháp thí mà chẳng trụ nơi pháp tướng. Các người nếu ngộ thì thuyết như vậy, dụng như vậy, hành như vậy, tác như vậy tức không đánh mất bản tông. Nếu có người đến hỏi nghĩa, hỏi có thì đáp không, hỏi không thì đáp có, hỏi thánh đáp phàm, hỏi phàm đáp thánh, nhị biên làm nhân với nhau, sanh nghĩa trung đạo. Hỏi nào đáp nấy, tất cả các câu hỏi khác đều đáp như thế thì chẳng mất cái chánh lý vậy. Như có người hỏi thế nào là tối? thì đáp sáng, hỏi thế nào là sáng? thì đáp tối. Vì sáng mất thì tối, tối mất thì sáng, dùng sáng để tỏ sự tối, dùng tối để tỏ sự sáng, trở đi trở lại làm nhân với nhau thành nghĩa trung đạo, tất cả câu hỏi đều phải như thế. Về sau các người truyền pháp, phải y theo đây mà dạy bảo, chớ đánh mất tông chỉ.

Vào tháng bảy năm Nhâm Tý, niên hiệu Thái Cực Diên Hoà (712), Sư sai môn đồ đến Quốc Ân Tự nơi Tân Châu để xây tháp, đốc thợ làm gấp, đến mùa hè năm sau khánh thành. Ngày mùng một tháng bảy, Sư tụ tập đồ chúng bảo: Đến tháng tám ta sẽ rời thế gian, các người có nghi cứ hỏi sớm đi, ta sẽ phá nghi, khiến các người hết mê hoặc, nếu ta đi rồi thì chẳng ai dạy bảo. Các môn đồ nghe nói thấy đều rơi lệ, chỉ có Thần Hội bình tĩnh chẳng động, cũng chẳng rơi lệ. Sư nói: Chỉ có tiểu sư Thần Hội được sự thiện bất thiện đồng nhau, khen chê chẳng động, vui buồn chẳng sanh, ngoài ra các người đều chẳng được, bấy lâu nay ở trên núi lại tu đạo gì? Nay các người rơi lệ là lo buồn cho ai? Nếu nói lo cho ta chẳng biết sẽ đi về đâu, ta tự biết chỗ đi, nếu ta chẳng biết chỗ đi thì làm sao dự báo trước cho các người? Các người rơi lệ vì chẳng biết chỗ ta đi, nếu biết chỗ ta đi thì chẳng nên rơi lệ. Pháp tánh vốn chẳng sanh diệt tới lui. Các người hãy ngồi, ta nói với các người một bài kệ, gọi là CHƠN GIẢ ĐỘNG TỊNH KỆ, các người giữ lấy kệ này, theo đó tu hành, chẳng đánh mất tông chỉ, thì cùng ta đồng một ý chí. Đại chúng đánh lễ, xin Sư làm kệ, kệ rằng:

Nhất thiết vô hữu chơn,
Bất dĩ kiến ư chơn.
Nhược kiến ư chơn giả,

Thị kiến tận phi chơn.
Nhược năng tự hữu chơn,
Ly giả tức tâm chơn.
Tự tâm bất ly giả,
Vô chơn hà xứ chơn.
Hữu tình tức giải động,
Vô tình tức bất động,
Nhược tu bất động hạnh.
Đồng vô tình bất động,
Nhược mịch chơn bất động,
Động thượng hữu bất động.
Bất động thị bất động,
Vô tình vô Phật chủng.
Năng thiện phân biệt tướng,
Đệ nhất nghĩa bất động.
Đản tác như thử kiến,
Tức thị chơn như dụng.
Báo chư học đạo nhơn,
Nỗ lực tu dụng ý,
Mạc ư đại thừa môn,
Khước chấp sanh tử trí.
Nhược ngôn hạ tương ứng,
Tức cộng luận Phật nghĩa.
Nhược thật bất tương ứng.
Hiệp chương linh hoan hỷ.
Thử tông bốn vô tranh,
Tranh tức thất đạo ý.
Chấp nghịch tranh pháp môn,
Tự tánh nhập sanh tử.
Dịch nghĩa:
Tất cả chẳng có chơn,
Chớ nên cho là chơn.
Nếu người thấy có chơn,
Sự thấy đều chẳng chơn.
Nếu được tự có chơn,
Lià giả, tâm tức chơn.
Tự tâm chẳng lià giả, (1)
Làm sao có chỗ chơn?
Hữu tình tất phải động,
Vô tình thì bất động.

Nếu tu hạnh bất động,
Đâu khác loài vô tình!
Muốn tìm chơn bất động,
Nơi động là bất động,
Bất động (vô tình) đã bất động,
Vô tình vô Phật chủng.
Nếu người khéo phân biệt,
Đệ nhất nghĩa bất động.
Cái thấy được như vậy,
Tức là chơn như dụng.
Báo cho người học đạo,
Siêng tu phải chú ý.
Chớ nên nơi đại thừa,
Lại chấp trí sanh tử.
Vừa nghe liền tương ưng,
Cùng nhau luận nghĩa Phật.
Nếu người chẳng tương ưng,
Chấp tay khiến hoan hỷ.
Tông này vốn vô tranh,
Tranh thì mất ý đạo.
Kẻ trái nghịch pháp môn,
Tự tánh vào sanh tử.

GHI CHÚ:

(1) đúng với sai, chân với giả..đều là giả. Kẻ trái nghịch pháp môn, Tự tánh vào sanh tử.

Đồ chúng nghe xong thấy đều đánh lễ, lãnh hội theo ý của Sư, mọi người tự nhiếp tâm y pháp tu hành, chẳng dám tranh luận nữa. Đã biết Sư trụ thế chẳng bao lâu, Thượng Tọa Pháp Hải lễ bái hỏi: Sau khi Hoà Thượng viên tịch, y pháp nên trao phó cho ai? Sư nói: Tất cả khai thị kể từ khi ta thuyết pháp ở chùa Đại Phạn đến nay, ghi chép lại để lưu truyền cho đời sau, tựa là PHÁP BẢO ĐÀN KINH, các người phải hộ trì trao truyền cho nhau để hoá độ chúng sanh, y theo Kinh này gọi là Chánh Pháp. Nay chỉ vì các người truyền pháp mà chẳng truyền y bát, vì các người tín căn đã thuần thực, quyết định chẳng nghi, đều có khả năng đảm nhiệm việc lớn của chư Phật chư Tổ truyền lại. Và lại theo ý bài kệ truyền thọ của Tổ Đạt Ma thì y cũng chẳng nên truyền. Kệ rằng:

Ngô bôn lai tư độ,

Truyền pháp cứu mê tình.

Nhứt hoa khai ngũ diệp,

Kết quả tự nhiên thành.

Dịch nghĩa:

Ta đến đất nước này,

Truyền pháp cứu người mê.

Một bông nở năm cánh,

Kết quả tự nhiên thành.

Sư lại nói: Các người nếu muốn thành tựu nhất thiết chủng trí, phải thấu ngộ nhất tướng tam muội và nhất hạnh tam muội. Ở tất cả nơi mà chẳng trụ tướng, nơi mọi tướng chẳng sanh yêu ghét, cũng chẳng lấy bỏ, chẳng nghĩ việc lợi ích thành bại, trong tâm trống rỗng dung hoà, an nhàn đạm bạc, đây gọi là nhất tướng tam muội. Ở tất cả nơi đi đứng nằm ngồi, duy nhất hành theo trực tâm, nơi nào cũng là bất động đạo tràng, như vậy mới thành chơn tịnh độ, đây gọi là nhất hạnh tam muội. Nếu người đủ hai thứ tam muội này, như gieo giống dưới đất, luôn luôn tưới nước và bón phân, cuối cùng sẽ được quả chín. Nhất tướng nhất hạnh cũng như vậy. Nay ta thuyết pháp dụ như mưa lớn, thấm nhuần đại địa, Phật tánh của các người giống như hạt giống, gặp mưa thấm nhuần liền được sanh trưởng. Nói theo tông chỉ của ta quyết thành Bồ đề, hành theo pháp ta ắt chứng diệu quả, hãy nghe kệ đây:

Tâm địa hàm chư chủng,

Phổ vũ tất giai manh.

Đón ngộ hoa tình dĩ,

Bồ đề quả tự thành.

Dịch nghĩa:

Tâm địa chứa nhiều giống,

Gặp mưa đều nảy mầm.

Đón ngộ tự tâm rồi,

Quả Bồ đề tự thành.

Sư thuyết kệ xong nói: Pháp chẳng có hai, tự tâm cũng vậy, đạo vốn thanh tịnh (trong sạch), cũng chẳng các tướng. Các người cẩn thận, chớ nên quán tịnh và chấp không nơi tâm, tự tâm vốn thanh tịnh, chẳng thể lấy bỏ. Mọi người cứ tùy duyên mà đi, hãy cố gắng tu hành! Đồ chúng nghe xong đánh lễ lui ra.

Ngày mùng 8 tháng 7, Sư bỗng gọi môn đồ: Ta muốn về Tân Châu, hãy mau lo ghe thuyền. Đại chúng đều năn nỉ ở lại, Sư nói: Chư Phật ra đời còn phải thị hiện Niết Bàn, có đến thì có đi, lý thường như vậy, thể xác của ta tất phải có chỗ về. Chúng nói: Sư từ nay đi, chùng nào trở về? Sư nói: Lá rụng về cội, trở về chẳng nói. Lại hỏi: Chánh Pháp Nhãn Tạng truyền phó cho ai? Sư

nói: Người có đạo thì được, người vô tâm thì thông. Lại hỏi: Chưa biết xưa nay chư Phật chư Tổ ứng hiện, truyền thọ được bao nhiêu đời? Xin Sư cho biết. Sư nói: Cổ Phật ứng thế đã vô số lượng, chẳng thể tính được, nay từ thất Phật bắt đầu: Quá khứ Trang Nghiêm Kiếp: Tỳ Ba Thi Phật, Thi Khí Phật, Tỳ Xá Phù Phật. Hiện tại Hiền Kiếp: Câu Lưu Tôn Phật, Câu Na Hàm Mâu Ni Phật, Ca Diếp Phật, Thích Ca Mâu Ni Phật, ấy là thất Phật. Thích Ca Văn Phật đầu tiên

Tâm ta tự có Phật,
Tự Phật là chơn Phật.
Nếu tự chẳng Phật tâm,
Nơi nào tìm chơn Phật?

Các người tự tâm là Phật, chớ hồ nghi nữa. Vạn pháp đều từ tự tâm sanh khởi, chẳng phải vật bên ngoài có thể kiến lập. Nên Kinh nói: Tâm sanh thì mọi pháp sanh, tâm diệt thì mọi pháp diệt." Nay ta để lại bài kệ để làm lời từ biệt, gọi là: TỰ TÁNH CHƠN PHẬT KỆ, người đời sau nhận được ý của kệ này, tự thấy bản tâm, tự thành Phật đạo. Kệ rằng:

Chơn như tự tánh thị chơn Phật,
Tà kiến tam độc thị ma vương.
Tà mê chi thời ma tại xá,
Chánh kiến chi thời Phật tại đường.
Tánh trung tà kiến tam độc sanh,
Tức thị ma vương lai trụ xá.
Chánh kiến tự trừ tam độc tâm,
Ma biến thành Phật chơn vô giả.
Pháp thân báo thân cập hoá thân,
Tam thân bản lai thị nhất thân.
Nhược hương tánh trung năng tự kiến,
Tức thị thành Phật Bồ đề nhân.
Bổn tùng hoá thân sanh tịnh tánh,
Tịnh tánh thường tại hoá thân trung.
Tánh sử hoá thân hành chánh đạo,
Đương lai viên mãn chơn vô cùng.
Dâm tánh bản thị tịnh tánh nhân,
Trừ dâm tức thị tịnh tánh thân.
Tánh trung các tự ly ngũ dục,
Kiến tánh sát na tứ thị chơn.
Kim sanh nhược ngộ đốn giáo môn,
Hốt ngộ tự tánh kiến Thế Tôn.
Nhược dục tu hành mịch tác Phật,

Bất tri hà xứ nghĩ cầu chơn.
Nhuộc năng tâm trung tự kiến chơn,
Hữu chơn tức thị thành Phật nhân.
Bất kiến tự tánh ngoại mịch Phật,
Khởi tâm tổng thị đại si nhờn.
Đốn giáo pháp môn kim dĩ lưu,
Cứu độ thể nhờn tu tự tu.
Báo nhữ đương lai học đạo giả,
Bất tác thử kiến đại du du.

Dịch nghĩa:

Chơn như tự tánh là chơn Phật,
Tà kiến tam độc là ma vương.
Lúc tà mê khởi ma tại nhà,
Khi có chánh kiến Phật tại điện,
Tâm nổi tà kiến tam độc sanh,
Tức là ma vương đến nhà ở.
Chánh kiến khởi lên tam độc trừ,
Ma trở thành Phật thật chẳng giả.
Pháp thân báo thân và hoá thân,
Tam thân vốn chỉ là nhất thân.
Nếu được tự thấy nơi tự tánh,
Gieo nhân Bồ Đề tức thành Phật.
Vốn từ hoá thân sanh tịnh tánh,
Tịnh tánh thường trụ nơi hoá thân.
Tánh khiến hoá thân hành chánh đạo,
Tương lai viên mãn vô cùng tận.
Dâm tánh vốn là nhân tịnh tánh,
Trừ dâm tức là tịnh tánh thân.
Nơi tánh thường tự lià ngũ dục,
Sát na kiến tánh tức là chơn.
Đời nay nếu gặp pháp đốn giáo,
Hoát ngộ tự tánh gặp Thế Tôn.
Người nếu tu hành cầu làm Phật,
Chẳng biết nơi nào để cầu chơn.
Nếu ngay nơi tâm tự thấy chơn,
Có chơn tức là nhân thành Phật.
Chẳng thấy tự tánh, ngoài tìm Phật,
Khởi tâm tìm Phật là si mê.
Pháp môn đốn giáo nay đã truyền,
Cứu độ chúng sanh phải tự tu.

Báo cho tương lai người học đạo,
Chẳng theo chánh kiến mãi mãi chìm.

Sư thuyết kệ xong, bảo: Các người phải tự hộ trì, sau khi ta viên tịch, chớ nên theo tình chấp thế gian rơi lệ buồn sầu, nhận phúng điếu và để tang, làm như vậy chẳng phải đệ tử của ta, cũng chẳng phải Chánh Pháp. Chỉ nên nhận tự bản tâm, thấy tự bản tánh, chẳng động chẳng tịnh, chẳng sanh chẳng diệt, chẳng lui chẳng tới, chẳng thị chẳng phi, chẳng trụ chẳng đi. Vì sợ các người tâm mê, chẳng hiểu ý ta, nay nhắc lại lần nữa, khiến các người tự thấy tánh. Sau khi ta viên tịch, theo đây tu hành, cũng như ta còn tại thế, nếu trái với lời dạy của ta, dầu cho ta còn tại thế, cũng đâu có ích lợi gì! Lại thuyết kệ rằng:

Ngọt ngọt bất tu thiện,
Đặng đặng bất tạo ác.
Tịch tịch đoạn kiến văn,
Đặng đặng tâm vô trước.
Dịch nghĩa:
Ngây ngây chẳng tu thiện,
Bùng bùng chẳng tạo ác.
Tịch tịch dứt thấy nghe,
Luôn luôn chẳng dính mắc.

Sư thuyết kệ xong, ngồi ngay cho đến canh ba, thoát gọi môn đồ: Ta đi nhé!, liền ngồi yên viên tịch. Ngay lúc ấy có mùi hương lạ thơm khắp núi, mống trắng mọc vòng cầu chấm đất, rừng cây biến thành màu trắng, cầm thú kêu vang thảm thiết. Đến tháng Mười một, các quan chức và Tăng tục ba quận Quảng Châu, Thiệu Châu, Tân Châu tranh nhau giành rước nhục thân của Sư, chẳng quyết định được về đâu, bèn cùng nhau đốt hương nguyện rằng: Khói hương bay về đâu thì nhục thân của Sư về đó. Lúc ấy khói hương bay thẳng về hướng Tào Khê. Ngày 13 tháng 11, dời khám thờ nhục thân và y bát của Sư về Tào Khê. Ngày 25 tháng 7 năm sau mở khám để nhập tháp. Quan sở tại Thiệu Châu dâng biểu tâu lên triều đình, vua sắc chỉ lập bia ghi đạo hạnh của Sư: Tổ Sư 76 tuổi, năm 24 tuổi được truyền y pháp, 39 tuổi xuống tóc, thuyết pháp lợi sanh 37 năm, người đắc tông chỉ nói pháp được 43 vị, người nghe pháp ngộ đạo siêu phàm thì chẳng biết số lượng. Tín y truyền từ Tổ Đạt Ma, với cái y bát của vua Trung Tôn ban cho, cái chơn tượng do Phương Biện đắp, và toạ cụ của Sư, thầy đều giao cho thị giả giữ tháp, dời dời thờ nơi BỬU LÂM ĐAO TRÀNG. Lưu truyền PHÁP BẢO ĐÀN KINH để hiển bày tông chỉ, hưng thịnh Tam Bảo, phổ biến lợi ích cho chúng sanh.

HẾT

---o0o---